

DIPLOMADOLGOZAT

ÁDÁM ÉVA ANITA

Regionális és környezeti gazdaságtan

Budapest

2025

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Regionális és környezeti gazdaságtan szak

Baja város területfejlesztési lehetőségeinek vizsgálata

Belső konzulens: Némediné Dr. Kollár Kitti
egyetemi docens

Belső konzulens Vidékfejlesztés és Fenntartható
intézete/tanszéke: Gazdaság Intézet
Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

Készítette: **Ádám Éva Anita**
R707V5
levelező tagozat

Budapest

2025

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	2
2. Szakirodalmi áttekintés	4
2.1. A területfejlesztés fogalma és célja	5
2.2. Az Európai Unió regionális politikája és a NUTS rendszer.....	7
2.3. NUTS rendszer hazánkban	10
2.4. A településfejlesztés fogalma, jellemzői	13
2.5. A városfejlesztés fogalma, jellemzői.....	14
2.6. Baja város bemutatása	17
2.6.1. Földrajzi és természeti adottságok	19
2.6.2. Történelmi és kulturális háttér.....	19
2.6.3. Gazdasági és infrastrukturális helyzet.....	22
2.6.4. Demográfiai és társadalmi jellemzők	24
3. Saját vizsgálat.....	27
3.1. Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek.....	27
3.2. A vizsgálat körülményei és helyszíne	28
3.3. Kutatási módszerek és a minta bemutatása	28
3.4. Primer kutatás eredményei	29
3.4.1. Interjúk bemutatása	30
3.4.2. Kérdőív elemzés	33
3.5. Szekunder kutatás eredményei	42
3.5.1. Fontosabb demográfiai mutatók	43
3.5.2. A város gazdasági mutatói	47
3.5.3. Infrastrukturális mutatók	50
3.6. Következtetések, javaslatok	55
4. Összefoglalás.....	58
5. Irodalomjegyzék.....	61
6. Mellékletek.....	66
7. Függelék.....	72

1. Bevezetés

A téma a kutatásomhoz kapcsolódó korábbi tudományos munkák összegzése, valamint azok elemzése, amelyek megalapozzák a saját vizsgálataimat. A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem (MATE) Regionális és környezeti gazdaságtan hallgatójaként célom, hogy dolgozatom elméleti megalapozását biztosítsam azáltal, hogy bemutatom a témámhoz kapcsolódó legfontosabb elméleteket, primer és szekunder kutatásokat, valamint az eddig elért eredményeket. Ezzel az áttekintéssel kívánom feltérképezni a kutatási terület jelenlegi álláspontját, illetve azonosítani a meglévő hiányosságokat, amelyekre saját vizsgálatom épülhet.

Bár nem Baja városában nőttem fel, hanem a közeli Rém kis településen, már gyerekkorom óta szoros kapcsolatom van a várossal és annak közvetlen környékével. Rémen élve gyakran jártam Bajára, számunkra ez a város jelentette a mindennapi lehetőségeket, legyen szó vásárlásról, ügyintézésről, iskolai programokról vagy akár kikapcsolódásról. Sok emlékem kötődik ide: gyerekként a bajai piac forgataga, a Sugovica, a Duna-parti séták, vagy éppen a Halászléfőző fesztivál mind meghatározó élmények voltak számomra. Így az évek során mélyebb ismereteket szereztem a település sajátosságairól, történelmi múltjáról, valamint a mindennapi élet kihívásairól és annak lehetőségeiről. Ez a közelség és személyes tapasztalat teszi számomra különösen fontossá és érdekessé, hogy Baja város területfejlesztési kérdéseit vizsgáljam.

A térségben élők mindennapi életét befolyásolják a város gazdasági, társadalmi és környezeti adottságai, ezért kiemelten fontosnak érzem, hogy a diplomadolgozatomban ezekre a tényezőkre is fókuszáljak. Személyes kötődésem révén jobban átlátom a helyi sajátosságokat, így nem csak elméleti szinten, hanem gyakorlati szempontból is meg tudom közelíteni a területfejlesztési lehetőségeket.

Dolgozatommal szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy Baja városa a közeli jövőben egy fenntarthatóbb és élhetőbb hellyé váljon, figyelembe véve a helyi közösség igényeit és a környezetvédelem szempontjait is. Mivel személyes kötődésem van a városhoz és annak térségéhez, illetve jól ismerem annak sajátosságait, úgy érzem, hogy a kutatásom nemcsak tudományos jelentőségű, hanem közvetlen hatással lehet a térség jövőjére is.

Ez a személyes motiváció megerősít abban, hogy alaposan és felelősségteljesen vizsgáljam meg Baja város területfejlesztési lehetőségeit, és olyan javaslatokat fogalmazzak meg, amelyek valódi értéket teremthetnek a város fejlődése számára.

A szakirodalmi áttekintést követően bemutatom a primer, illetve szekunder kutatás eredményeit is. Primer kutatásaim során a célom az volt, hogy interjút készítsék Baja város életében kulcsfontosságú pozícióval rendelkező személyekkel, akik a város fejlesztésében, irányításában fontos szerepet töltenek be. Nagyon érdekes tapasztalat volt számomra, hogy közvetlenül hallhattam a város fejlődéséről, melyek a kutatásomban nagy segítségemre voltak. Továbbá készítettem egy online kérdőívet, amiben Baja város lakosainak és a környékbeliek tapasztalatait és véleményeit mértem fel.

A szekunder kutatásom során pedig az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerből dolgoztam, ahol demográfiai, gazdasági és infrastrukturális mutatókon keresztül hasonlítottam össze két települést egymással. Az összehasonlító elemzés során a választásom Szekszárd városára esett, mivel népességszámát tekintve, alig különböznek egymástól, illetve földrajzilag is közel helyezkednek el egymáshoz. A különböző mutatókon keresztül jelenítem meg a település életében bekövetkező változásokat.

Diplomadolgozatom mindazoknak ajánlom, akik szeretnék jobban megismerni egy délföldi város jelenlegi helyzetét, esetleg kötődésük van a településhez, vagy érdeklődnek a jövőbeli fejlesztési irányvonalak után, valamint azok számára, akik vizsgálják egy határközeli város fejlődését a jövőben.

2. Szakirodalmi áttekintés

A szakirodalmi áttekintés célja, hogy megalapozza a dolgozat témáját a területfejlesztés, településfejlesztés és városfejlesztés elméleti kereteinek, alapfogalmainak és célrendszerének bemutatásával. Elsőként a terület- és településfejlesztés, valamint a városfejlesztés fogalmának és főbb céljainak meghatározására kerül sor, kitérve arra, hogy ezek miként járulnak hozzá a térségek fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődéséhez. Ezt követően részletesen ismertetem az Európai Unió regionális politikájának fejlődését, fő célkitűzéseit, valamint eszközrendszerét, amely kiemelten fontos háttérrel biztosít a tagállami és helyi szintű fejlesztési elképzelésekhez. Ennek részeként bemutatom a NUTS-rendszert is, amely az EU statisztikai területi egységeinek osztályozását szolgálja, és amely a tervezés és támogatások elosztása szempontjából kulcsszerepet tölt be.

Végül a szakirodalmi áttekintés lezárásaként Baja városát mutatom be, mint konkrét példát arra, hogy egy hazai város milyen szerepköröket tölt be a saját térségében, milyen adottságokkal és lehetőségekkel rendelkezik, valamint hogyan illeszkedik a hazai és uniós fejlesztési folyamatokba.

Ez a személyes motiváció megerősít abban, hogy alaposan és felelősségteljesen vizsgáljam meg Baja városfejlesztési lehetőségeit, és olyan javaslatokat fogalmazzak meg, amelyek valódi értéket teremthetnek a város fejlődése számára.

Hipotézisek:

H1: Baja város jelenlegi településfejlesztési stratégiái és programjai nem képesek maradéktalanul kielégíteni a helyi lakosság hosszú távú társadalmi-gazdasági és infrastrukturális igényeit, ami hosszabb távon befolyásolhatja a város lakosságmegetartó képességét és életminőségét.

H2: Baja földrajzi elhelyezkedése, természeti adottságai – különös tekintettel a Sugovica folyóra, a Dunára és a Gemenci erdőre – jelentős, de jelenleg még kiaknázatlan lehetőségeket hordoznak magukban a fenntartható turizmus fejlesztése és a zöld gazdaság erősítése tekintetében, amelyek megfelelő fejlesztési stratégiák hiányában nem érvényesülnek teljesszűően.

H3: A városfejlesztési folyamatokban és döntéshozatali mechanizmusokban a helyi lakosság részvétele és bevonása jelenleg korlátozott, ami csökkenti a fejlesztési projektek társadalmi elfogadottságát és hosszú távú sikerességét.

H4: Baja városában a fiatal korosztály számára elérhető lakhatási és foglalkoztatási lehetőségek nem eléggé vonzóak vagy nem felelnek meg az igényeiknek, mely tényező hozzájárul a fiatalok elvándorlásának növekedéséhez és ezáltal a város demográfiai egyensúlyának romlásához.

2.1. A területfejlesztés fogalma és célja

A területfejlesztés fogalmára számos meghatározás létezik, emiatt a szakirodalomban eltérő értelmezések találhatóak. Ez a sokszínűség nemcsak hazánkra, hanem a nemzetközi gyakorlatra is jellemző, hiszen minden ország és térség más adottságokkal és problémákkal rendelkezik. A fogalom ezért nemcsak országonként, hanem különböző területi szinteken is eltérően értelmezhető.

Magyarországon a helyi szereplőket középpontba állító területfejlesztés az 1990-es évek közepétől vált meghatározóvá. A rendszerváltást megelőző tervutasításos időszakban ez a kérdéskör másodlagos szerepet töltött be, a fordulópont az **1996. évi XXI. területfejlesztési és területrendezési törvény** megjelenése volt, amely megteremtette az intézményrendszer és a fejlesztéspolitika alapjait. Azóta a területfejlesztés intézményei és a finanszírozási rendszere több átalakuláson is keresztülment (Gálosi-Kovács – Haffner, 2017).

A törvény meghatározása szerint: *„az országra, valamint annak térségeire kiterjedő, társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép-és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések létrehozása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben”* (1996. évi XXI. törvény). A törvény külön kiemeli a területi kohézió erősítését, a gazdasági és társadalmi növekedés elősegítését, a fenntartható fejlődést, az innováció ösztönzését, valamint a fejlett és elmaradott térségek közti különbségek mérséklését és a térségi identitás erősítését.

A fogalom többféleképpen is megközelíthető a szakirodalomban. *„Egy térségen belül a társadalom, a gazdaság és a környezet komplex és fenntartható fejlesztésre irányul, miközben az egyes fejlesztések egymásra gyakorolt hatását is figyelembe veszi”* (Meggyesi, 2006).

Egy másik meghatározás szerint, pedig a területfejlesztés nem más, mint „*a térben behatárolt terület gazdasági, társadalmi és fizikai erőforrásainak integrált kezelését jelenti*” (Kun, 2021).

A „területfejlesztés” egy átfogó, gyűjtőfogalom, amelyben magába foglalja a régió-, a településhálózat- és a településfejlesztést is. A területfejlesztés kifejezés talán nem a legszerencsésebb megfogalmazás ennek a problémakörnek a megjelölésére. Sokszor ugyanis a településfejlesztéstől való elhatárolás érdekében alkalmazzák, főként kormányzati szinten, nagyobb térségekre, illetve több területet egyaránt érintő decentralizációs beavatkozások megnevezéseként is.

A területfejlesztés és a településfejlesztés közötti szoros összefonódás és kölcsönös függés található, így a településfejlesztést célszerű a területfejlesztés elválaszthatatlan részének tekinteni (Faragó, 1987).

A területfejlesztés célja az adott történelmi-társadalmi helyzethez igazodó konkrét feladatok megvalósítása. A II. világháborút követő időszak nemzetközi tapasztalataira alapozva D. **Diamond (1974)** hat olyan hosszú távú, makroszintű célt fogalmazott meg, amelyeket napjainkban is a területfejlesztés főbb céljai között említünk. Ezek, ugyan kisebb pontosításokkal, de a jelen korszakban egyaránt érvényesek mind szocialista, mind pedig a kapitalista gazdasági környezetben:

1. A magas munkanélküliséggel küzdő térségek problémáinak enyhítése, a foglalkoztatás növelése.
2. A demográfiai nyomás csökkentése a túlnépesedett régiókban.
3. A nemzeti erőforrások eredményesebb hasznosítása.
4. A régiók közötti indokolatlan gazdasági és társadalmi különbségek mérséklése.
5. Területi identitás és kultúra megőrzése és erősítése.
6. A népesség és a környezet közötti kedvezőbb kapcsolat megteremtése.

A célkitűzések nem pusztán gazdasági természetűek, hanem jelentős társadalmi dimenzióval is bírnak. **H. Armstrong és J. Taylor (1978)** gondolataival egyetértve, érdemes kiegészíteni politikai célokkal is, hiszen a területfejlesztés mindig hordoz magában bizonyos fokú társadalmi szerkezetet, valamint hatalmi viszonyokat érintő következményeket is.

A területfejlesztés eszközei

A területpolitikai célok eléréséhez használt eszközök országonként eltérőek a társadalmi, politikai és gazdasági rendszerek miatt. A központi eszközöket négy fő csoportba soroljuk:

- 1. Pénzügyi ösztönzők:** állami támogatások, kedvezményes hitelek, adókedvezmények, munkaerő-támogatások.
- 2. Központi szabályozás:** területi programozás, hatósági eszközök, fejlett térségek korlátozása a kiegyenlítés érdekében.
- 3. Állami közvetlen beavatkozások:** közösségi beruházások, állami megrendelések, állami vállalatok területi stratégiái.
- 4. Infrastrukturális beruházások:** közlekedés, hálózatok; önmagukban nem mindig elégségesek (Faragó, 1987).

Az eszközök alkalmazása igazodik a gazdaságpolitikai irányokhoz, de országonként, régióként és a felmerülő területi problémák jellegétől függően eltérő (Káposzta, 2007).

2.2. Az Európai Unió regionális politikája és a NUTS rendszer

Az Európai Unió regionális politikája elsősorban az uniós régiók és területek fejlesztésére összpontosít. Célja, hogy különböző források és beruházások révén elősegítse a gazdasági növekedést és az életszínvonal javulását. Ez a politika eszközként szolgál a tagállamok számára, hogy támogassa a kevésbé fejlett régiók felzárkóztatását (Fábián, 2011).

Az EU egyik első és legfontosabb területi fejlesztési dokumentuma az 1991-ben elfogadott EURÓPA 2000 volt (akkor még Európai Gazdasági Közösség néven). Ennek továbbfejlesztett változata, az EURÓPA 2000+, amely 1994-ben készült el. Az EURÓPA 2000 célja hosszú távú iránymutatás nyújtása a társadalmi és gazdasági szereplők számára, továbbá a közösségi célok és fejlesztési tervek megalapozása. Elemzi a területfejlesztést befolyásoló tényezőket, mint például a demográfiai változásokat, az ipar és szolgáltatások helyzetét, a városi és vidéki térségek fejlődését, valamint az infrastruktúra állapotát (Losoncz, 2011.) A dokumentum kidolgozása során azonban jelentős változások történtek Európában: 1992-ben aláírták a Maastrichti Szerződést, amely hivatalosan is megalapította az Európai Uniót, emellett Németország újraegyesült és a tagállamok száma nőtt. Ezek miatt szükségessé vált a dokumentum kiegészítése, így született meg az EURÓPA 2000+ 1994-ben, amely az új

gazdasági struktúrákat, az elmaradott régiókat és a területfejlesztés stratégiai céljait mutatja be (Horváth, 1998).

1999-ben az Európa Tanács kezdeményezésére elkészült az Európai Területfejlesztési Perspektívák (ESDP) című dokumentum, amely az Európai Területfejlesztési Politika Alapelvei és a Lipcsei dokumentum alapján készült. Ez a stratégia meghatározta a területi fejlődés irányait és a 2000–2006 közötti fejlesztési időszak területfejlesztési célkitűzéseit (Varjú, 2010).

Fontos mérföldkő volt továbbá a 2000-ben elfogadott Lisszaboni stratégia. A Lisszaboni stratégiában már hangsúlyosabb szerepet kapott a fenntartható fejlődés, a társadalmi kohézió és a környezetvédelem. 2005-ben, az Európai Tanács ülésén a reformfolyamatok félidei felülvizsgálata során megállapították, hogy bizonyos stratégiai célkitűzések túl ambiciózusnak bizonyultak. Ennek eredményeként új prioritásokat határoztak meg, mint például a versenyképesség növelése és a foglalkoztatottság javítása (Nagy, 2009).

Az egyik meghatározó dokumentum a területi politikában a Lipcsei Charta, amely a városfejlesztést és a területi kohézió erősítését helyezi középpontba, konkrét cselekvési stratégiákat fogalmazva meg a városok számára. Hozzájárult ahhoz, hogy az integrált városfejlesztés európai szinten közös referenciaponttá váljon (Fekete, 2017). Ezzel párhuzamosan elfogadták az Európai Unió Területi Agendáját, amely a kiegyensúlyozott, policentrikus városrendszer kialakítását, valamint a város és vidék közötti együttműködés fejlesztését célozza. További céljai közé tartozik a transzeurópai hálózatok fejlesztése, a vállalkozások letelepítésének ösztönzése, az épített és természeti környezet megerősítése, illetve az innovatív környezet kialakítása (Lengyel, 2010).

2010-ben az Európai Bizottság kidolgozta az EURÓPA 2020 stratégiát, amely három fő prioritást fogalmazott meg: intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés. A stratégia célja egy tudásra és innovációra épülő versenyképes gazdaság megteremtése, az erőforrás-hatékonyság növelése, valamint a foglalkoztatottság javítása (Európai Bizottság Közleménye, 2010).

Ezeken túl számos kisebb jelentőségű stratégia is született, mint például a Göteborgi stratégia, amely a Lisszaboni stratégia kiegészítéseként a fenntarthatóságot és a környezetvédelmet

helyezi előtérbe (Varjú, 2010), vagy a 2008-ban elfogadott Zöld könyv, amely a kohézió és az együttműködés erősítésének alapelveit fogalmazza meg (Európai Unió Tanácsa, 2008).

Az Európai Unió strukturális alapjaiból származó források hatékony és igazságos elosztása érdekében szükség volt egy egységes területi besorolási rendszer kialakítására. Ennek keretében az EUROSTAT már az 1970-es évek elején kidolgozta a NUTS-rendszert (Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques – Területi Statisztikai Egységek Nomenklatúrája), melynek szabályozása 2003-ban vált hivatalossá (Szabó, 2005). A NUTS-rendszer alapvető keretet nyújt az EU támogatáspolitikájának és a regionális statisztikák készítésének (regionalispolitika.kormany.hu; ec.europa.eu).

A rendszer hierarchikus felépítésű, megkülönbözteti a regionális és helyi szinteket. A területi lehatárolásokat az egyes tagállamok maguk végzik, azonban az uniós előírások szerint két fő szempontot kell figyelembe venniük: egyrészt, hogy a régiók határai illeszkedjenek a megyei vagy hasonló közigazgatási egységekhez, másrészt pedig, hogy a régiók népessége viszonylag egyenletes legyen. Az Eurostat hivatalos kiadványa részletesen ismerteti a NUTS-rendszer célját, felépítését és a területi egységek lehatárolásának szabályait (Eurostat, 2021).

Szint		
NUTS 0	ország	Magyarország
NUTS 1	országrészek	Dunántúl, Közép-Magyarország, Alföld és Észak (3 db)
NUTS 2	statisztikai régiók	8 db
NUTS 3	vármegyék +Budapest	19 db vármegye + Budapest
LAU 1	statisztikai járások	174 db + Budapest 23 kerülete
LAU 2	település	3155 db

1. táblázat: A NUTS rendszer szintjei (Nagy, 2009)

Forrás: Saját szerkesztés alapján, 2025.

A helyi közigazgatási egységek (LAU) rendszere az Európai Unióban a NUTS-osztályozás kiegészítő elemeként funkcionál. A LAU-k képezik a NUTS hierarchia alapját, mivel ezek a legalsó szintű, helyi közigazgatási és települési egységeket foglalják magukban az Európai Unió területén. Minden tagállamban a LAU-k a NUTS 3 szintet további egy vagy két kisebb területi egységre bontják le. A NUTS és LAU rendszert úgynevezett statisztikai rácsok is kiegészítik, amelyeket például a lakosságszám-alapú területi tipológiák meghatározására alkalmaznak. Az Európai Bizottság (Eurostat) feladata, hogy ezeket az uniós tipológiákat

folyamatosan naprakészen tartsa, és az erre a célra kijelölt weboldalon közzétegye, biztosítva ezzel a NUTS-, LAU- és rácsszintű területi egységekhez kapcsolódó adatok egységes és átlátható kezelését (Káposzta–Tóth, 2013).

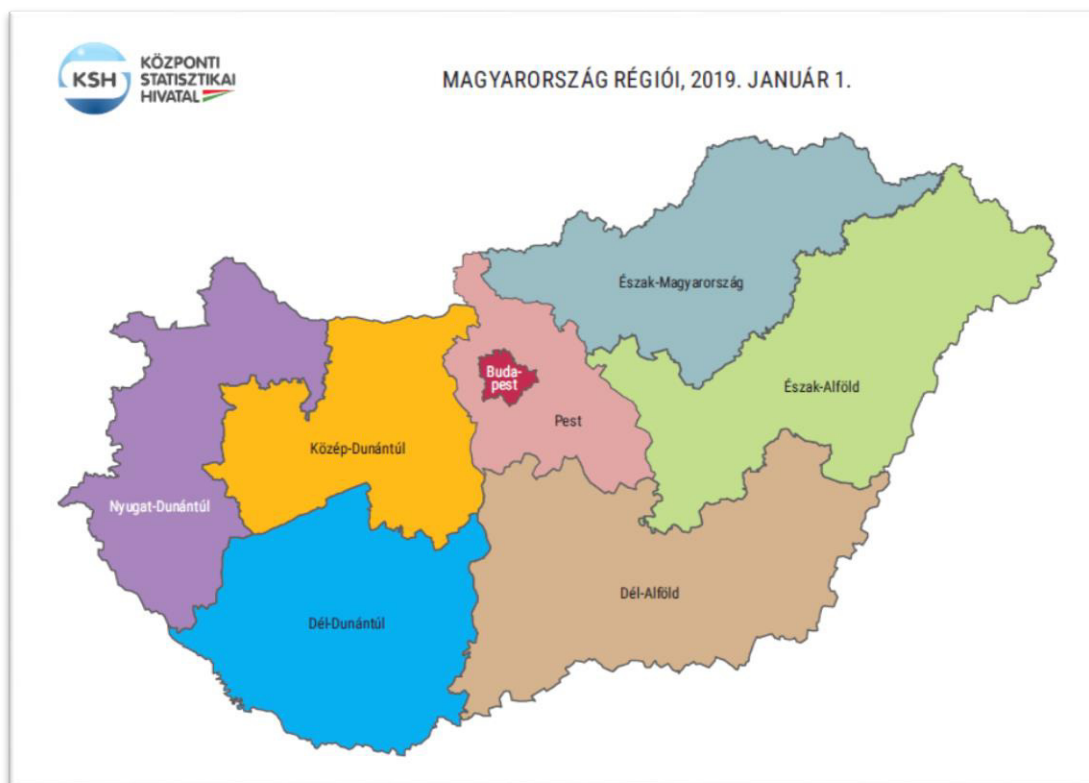
A 2007–2013 közötti uniós regionális politika megalapozásakor az EU-25 NUTS 2 szintű régióinak versenyképességét vizsgálva három alapvető típust különítettek el: a termelőágazatokra specializálódott régiókat, a növekvő mérethozadékot kihasználó régiókat, valamint a tudásközpont-régiókat (Martin, 2003).

Magyarország 2004-es uniós csatlakozását követően, az uniós irányelvek és támogatások váltak meghatározóvá. A strukturális források elosztásánál pedig Magyarországon is a NUTS-rendszer vált irányadóvá.

2.3. NUTS rendszer hazánkban

A NUTS 0-szint az ország egészét jelenti, tehát ezen a szinten Magyarország egészére értendő. A NUTS 1-es szint három nagyrégiót különböztet meg: a Dunántúlt, a Közép-Magyarországi régiót, valamint az Alföld és Észak nevű területi egységet. Az 1. ábrán a NUTS 2-es régiók láthatók, amelyekből összesen 7+1-et hoztak létre, az utóbbi Budapest, amelyet a magas népsűrűsége miatt önálló régióként kezelnek.

A NUTS 2-es szint kiemelt szerepet játszik a regionális politikában, mivel ez az egyik legfontosabb területi egység, amelyen a területi folyamatokat és változásokat mérni szokás. Az Európai Unió fejlesztési forrásainak túlnyomó része is erre a szintre irányul, különösen azokba a régiókba, amelyek GDP-je nem éri el az uniós átlag 75%-át (Nagy, 2009.)

1. ábra: Magyarország régiói (8 db)

Forrás: KSH, 2025.

A NUTS 3-as szint, a vármegyéket foglalja magába. Magyarországon összesen 19+1 vármegye található, ahol Budapestet külön kell kezelni. A vármegyék településszerkezete jelentősen eltér egymástól. Zala, Vas és Baranya vármegyék kisebb lélekszámú, aprófalvas településszerkezettel rendelkeznek, míg ezzel ellentétben, Pest vármegyében és az alföldi vármegyékben a nagyobb lakónépeségű települések jellemzőek (KSH, Területi atlasz).

A jelenlegi járási rendszert 2013-ban hozták létre új szervezeti felépítéssel és céllal (KSH, Területi atlasz). Magyarországon a 197 járás (174 járás+23 kerület) kialakításakor több szempontot vettek figyelembe. A történelmi hagyományok mellett fontos volt, hogy a járásszékhely és a legtávolabbi település közötti távolság lehetőleg ne haladja meg a 30 km-t, és hogy az államigazgatási szolgáltatások a településeken élők számára gyorsan, könnyen lehetőleg tömegközlekedéssel is elérhetőek legyenek.

Hazánkban az 1990-es politikai és gazdasági rendszerváltás után jól látható volt, hogy a tanácsrendszert felváltó önkormányzati rendszerrel a helyi hatalomgyakorlás új formája jött

létre. Az addigi 1586 tanács helyét a – máig is növekvő számú – 3092 települési önkormányzat vette át, vagyis az igazgatási egységek száma csaknem megduplázódott. További nehézséget jelentett, hogy a települések több mint fele apró- vagy kisközség volt, 1000 fő alatti lakossággal (Beluszky, 2003). A közigazgatás számára egyre nagyobb kihívást okozott, hogy minden településen széles és folyamatosan bővülő feladatkört kellett ellátnia a helyi hatóságoknak, melyhez részben a társulások létrehozása nyújtott segítséget.

A járási hivatal közreműködik a fővárosi és megyei kormányhivatal területi szinten megvalósítandó kormányzati célkitűzéseinek ellátásában. Ennek keretében a járási hivatal törzshivatala a kormány megbízott iránymutatása szerint koordinációs, ellenőrzési, informatikai és képzési feladatokat, valamint a járási szakigazgatási szervek működéséhez kapcsolódó funkcionális tevékenységeket végez.

A járássok az államigazgatás helyi szintjét képviselik, míg a kistérségek a NUTS rendszerben a LAU I szintű területi statisztikai egységeknek felelnek meg. Közös bennük, hogy mindkettő területi térszervező szerepet tölt be, központjuk általában kiemelkedik a környező települések közül. Itt összpontosulnak az állami és önkormányzati feladatok, amelyek sok esetben vállalkozások megtelepedését is ösztönzik, így a térségi központ funkció kiemelt jelentőségű a település és lakói számára (Urbánné et al., 2013).

Magyarországon jelenleg 3155 település létezik, melyből 348 városi beosztású (1 főváros, 25 megyei jogú város), 2807 község, melyből 126 nagyközség. Az 1867. évi kiegyezést követően a városok szerkezete átalakult. Az egyik csoport intézményei a megyei törvényhatóságtól függetlenül működtek, míg a másik csoportba azok tartoznak, amelyek a törvényhatóság keretei közé vonódtak be. A tanácsrendszer létrehozásával megjelentek a megyei jogú városok, a kisebb lélekszámú településeknek pedig közös tanácsot kellett alkotniuk. Az 1990-es években az új önkormányzati törvény életbe lépésével, minden település önálló helyi önkormányzati jogkört kapott. Jelenleg a 2011. évi CLXXXIX. törvény határozza meg a rendszert, amely a településeket a következő kategóriákba sorolja: község, nagyközség, város, megyei jogú város és főváros. Magyarország fővárosa 1873 óta Budapest, amely kerületekre oszlik, és minden kerület saját önkormányzattal rendelkezik. Az ország településeinek mintegy harmada aprófalú, ahol kevesebb, mint 500 fő él, és ezekben a lakosság mindössze 3%-a található.

A magyar lakosság mintegy 70%-a városokban él, amely a történelmi fejlődés és a domborzati adottságoknak az eredménye. A legkisebb népességű települések 2025-ben Borsod-Abaúj-

Zemplén vármegyében Debréte (13 fő), és Zala vármegyében pedig Iborfia (13 fő). A legnagyobb Budapest, amely 525 km² területével az ország központja; az ország legkisebb városa Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyében Pálháza (940 fő), ezzel szemben a legkisebb kiterjedésű település Remeteszőlős (kevesebb, mint 1 km²) a Budakeszi járásban (KSH, Területi atlasz). A 2011. évi önkormányzati törvény értelmében helyi népszavazással új község alakítható, továbbá lehetőség van települések szétválására, egyesülésére, illetve – népszavazás útján – más vármegyéhez való csatlakozására is. A kutatásom során a LAU 2-es szint, vagyis a települési szint képezi az elemzésem alapját.

2.4. A településfejlesztés fogalma, jellemzői

A településfejlesztés fogalmának pontos meghatározása összetett feladat, mivel hasonlóan a területfejlesztéshez, számos különböző értelmezés és megközelítés létezik. A települések olyan térbeli egységek, ahol emberi közösségek élnek és működnek, illetve ahol a különböző szereplők aktívan tevékenykednek az életminőség javítása érdekében (Rechnitzer, 2007). A települést tehát a benne lévő szereplők alkotják, akiket két fő csoportra bonthatunk: magán és közhatalmi szereplőkre. A magánszféra képviselői közé tartoznak az ingatlan tulajdonosok, lakosok, pénzügyi intézmények, befektetők, a közhatalmi szereplők pedig a kormányzati és önkormányzati szervezetek (Meggyesi, 2006). A piacgazdasági rendszerekben egy város településhierarchián belüli pozícióját elsősorban az általa betöltött funkciók, azok minősége és térbeli hatóköre határozza meg. Napjainkban azonban mindezek mellett egyre inkább az válik meghatározóvá, hogy a város milyen szerepet tölt be a nemzetközi munkamegosztásban (Horváth, 2001).

Ahogy a nagyobb területi folyamatok esetén, úgy a települési szinten is elengedhetetlen a különféle beavatkozások. Fontos, hogy a település lépést tudjon tartani a társadalmi, demográfiai és gazdasági változásokkal. A modern államokban a településfejlesztés tudatos, tervszerű beavatkozás, célja pedig az életminőség fenntartása és javítása (Barta, 2014).

A rendszerváltást követő időszak elején a különböző fejlesztéspolitikai koncepciók még egységes egészként kezelték a településfejlesztést és a területfejlesztést. Azonban az 1996. évi XXI. törvény, amely területfejlesztésről szól, már elkülöníti ezt a két tevékenységet. A településfejlesztés és –rendezés ettől kezdve már önálló jogszabályi keretek között működik, melyek közül az egyik legfontosabb az 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről (Jószai, 2007).

A terület-és településfejlesztés kapcsán az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb hangsúlyt kapott a fenntartható fejlődés fogalma. Ezalatt olyan fejlesztési folyamatot értünk, amely egyszerre figyelembe veszi a jelen és a jövő társadalmi és gazdasági igényeit, miközben a lehető legkisebb mértékben terheli a környezetet, és gazdaságosan használja fel a rendelkezésre álló természeti erőforrásokat (Szigeti, 2006). A fenntartható város különböző dimenzióinak integrált vizsgálata, elengedhetetlen a hatékony fejlesztési politikák kialakításához (Jenks-Jones, 2010).

2.5. A városfejlesztés fogalma, jellemzői

A területfejlesztés tágabb értelemben magában foglalja a városfejlesztést, de fontos, hogy tisztázzuk a kapcsolódó alapfogalmakat. Az egyik kulcsfontosságú fogalom az urbanizáció, amely szoros összefüggésben áll Ildefons Cerda nevével. Cerda katalán építész, akit az urbanisztika atyjának tartanak, vezette be és definiálta az urbanizáció fogalmát (Cerda, 1867). Az urbanisztikával kapcsolatos eszmetörténeti munkássága mellett 1867-ben megírta Az urbanizáció általános elméleti könyvét, amelyben az urbanisztika definícióját is megfogalmazta: az urbanisztika az a tudományos és szakmai terület, amely a városi és a települési tér kialakításával, fejlesztésével és átalakításával foglalkozik, interdiszciplináris jellegű. Cerda hangsúlyozza, hogy az urbanisztika és az idő dimenziója elválaszthatatlanok, mivel a városi tér fejlődése és változása hosszú távú folyamatokat is magába foglalhat. Az urbanizáció egy négyfázisos folyamat, amely különböző időtartamú lehet, és területenként eltérő ütemben zajlik.

Az alábbi négy szakaszt különböztetjük meg az urbanizációnak (Illés, 2008):

1. szakasz: Urbanizáció - fejlődési folyamata a városrobbanás, a falusi tömeg a városok felé áramlik
2. szakasz: Szuburbanizáció - központi városrész növekedése kisebb mértékű lesz, a vonzáskörzet jelentős növekedésnek indul (ipari szerkezet átalakulása)
3. szakasz: Deurbanizáció - a város lakosság egy része vidékre költözik, a városok és az elővárosok népessége csökken
4. szakasz: Reurbanizáció – a városi népesség újra növekedésnek indul, városközpontok újraéledése

Az urbanizáció során három fő földrajzi egységet különböztetünk meg: a nagyvárost, annak agglomerációját és a külvárosi területeket. Az urbanizáció szakaszait elsősorban a népesség számának alakulása határozza meg. Az első szakaszban az urbanizáció során megindul egy tömeges vándorlás a városokba, hogy az ipari szektorokban munkát vállaljanak, illetve a jobb életkörülmények reményében. A szuburbanizációs folyamat az 1950-60-as évek óta figyelhető meg, amikor a jómódú városi lakosok egy része a város központi részéből az agglomerációba költözik. A dezurbanizációs folyamatok során pedig a népességnövekedés súlypontja áthelyeződik a falvakba, vagyis a városi lakosság egy része vidékre költözik. Az utolsó szakaszban pedig megkezdődik újra a városközpontba való visszatérés, más szóval a város modernizálódása (Németh, 2011). Egy másik lényeges fogalom a városi szövet, amely a helyi közösség életének és a működésének a fizikai terét adja. A városfejlesztés és a városrehabilitáció elsődleges célja a városi szövet megújítása és átalakítása, a városi életkörülmények javulása (Bajnai, 2011).

A mai városrendezés hosszú történetre tekint vissza. Már az ókorban is jelentős szerepet kapott a városépítés, bár ebben az időben elsősorban még csak építészeti és művészeti szempontból vizsgálták. A modern várostervezés már nem pusztán esztétikai kérdésekkel foglalkozik, hanem gazdasági, társadalmi és környezeti érdekek összehangolásával is (Hall, 2019). Manapság azonban a város-és területrendezés feladata nemcsak esztétikai kérdések kezelése, hanem az is, hogy a különböző funkciók és érdekek egymás melletti hatásait a lehető legkedvezőbben alakítsa, valamint a területfejlesztés során a köz- és magánérdekek egyensúlyát biztosítsa. A várostervezés egyik legfontosabb feladata a különböző funkciók és érdekek kiegyensúlyozott térbeli megjelenítése (Carmona et al., 2010). Európában a modern városépítés elvei csak az I. világháborút követően váltak meghatározóvá, míg Magyarországon az első átfogó városrendezési törvényt 1937-ben hozták meg, amely kötelezővé tette a városok számára a rendezési és fejlesztési tervek elkészítését (Illés, 2008). Az 1989-90-es rendszerváltás után nemcsak a társadalmi és gazdasági szerkezet változott meg, hanem a városok szerkezete is átalakult. Ebben az időben a belvárosok értéke nőtt, miközben a lakótelepi és az elhagyatott ipari területeken új problémák jelentkeztek (Illés, 2008).

Hazánkban a településföldrajz ciklikusan tekint az urbanizációra, melynek vannak olyan szakaszai, amikor a koncentráció csökkenésével járnak együtt. *„A városnövekedés szakaszait időnként felváltják a város-zsugorodás időszakai, amely a városi népesség számának, és a területi koncentráció mértékének csökkenésével jár együtt. A megközelítés szerint az*

urbanizáció többé-kevésbé folyamatos mindaddig, amíg az általános társadalmi-gazdasági fejlődést valamely – kataklizmaszerű – esemény meg nem zavarja” (Enyedi, 2011). A szerző úgy ítéli meg, hogy ebben a ciklikus folyamatban a koncentrációs és dekoncentrációs szakaszok váltják egymást. Ezek a szakaszok először Nyugat-Európában jelennek meg, majd fokozatosan elterjednek a világban, így az urbanizáció globális jelenségnek is értelmezhető. A másik jelentés a városiasodás fogalma, egyre kisebb településeken is megjelenik a differenciáltabb szolgáltatások száma, a városias életforma és szemlélet.

Az 1990-es évektől kezdve az Európai Unió egyre nagyobb figyelmet fordított a városfejlesztésre és városrehabilitációra, ami elősegítette a városokat érintő különféle kezdeményezések kialakulását (Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák Kézikönyve, 2020). Mivel az EU politikája már nem csak kizárólag a régiókra koncentrált, egyre több hivatalos dokumentumban jelent meg a városfejlesztés, mint kiemelt cél.

Az alábbi hivatalos dokumentumok alkotják a városi területek fejlesztésnek keretrendszerét (Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák Kézikönyve, 2020):

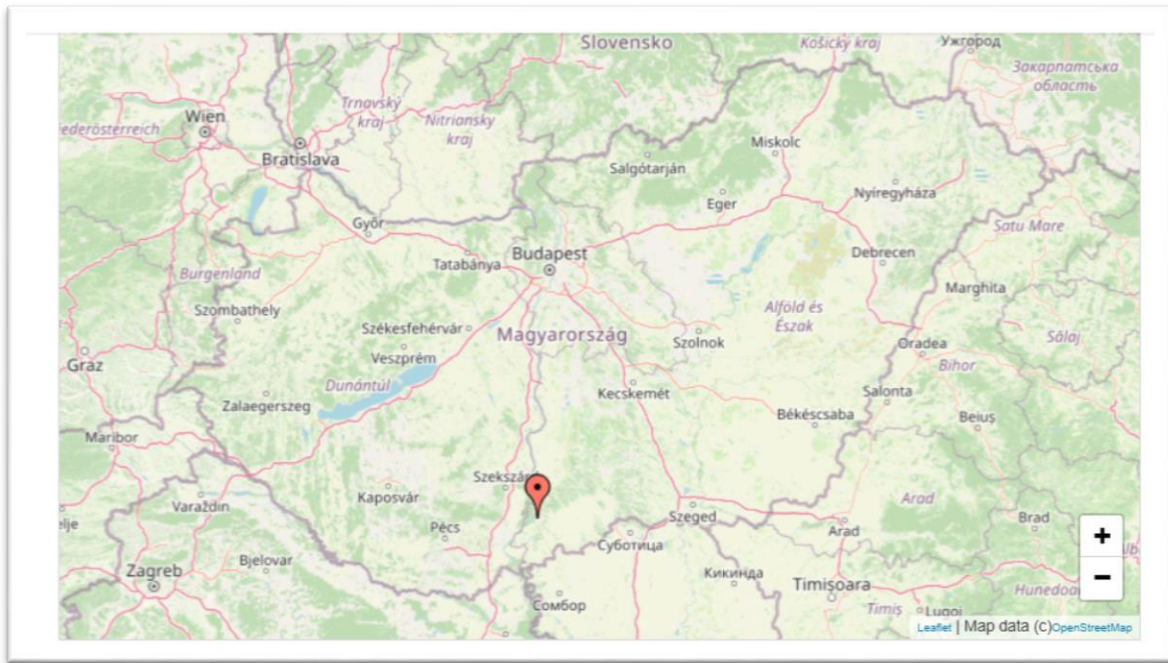
- 1997: Az EU Városfejlesztési Perspektíva, melyet az URBAN kísérleti projektek indítottak el
- 1999: Az Európai Területfejlesztési Perspektíva, amely irányelveket fogalmaz meg,
- 2000: A Lille-i Program, amelyben a városok központi szerepet kaptak a területi tervezésben,
- 2004: A Rotterdami Városfejlesztési Vívmányok,
- 2005: A Bristol-i megállapodás a fenntartható városi közösségek érdekében,
- 2006: A kohéziós politika iránymutatásokat adott a 2007-2013 közötti időszakra, nagy hangsúlyt fektetve a városok és a z agglomerációk hozzájárulására
- 2007: Lipcsei Charta fenntartható európai városokról, valamint a Területi Agenda, amely a régiók és a városok különböző adottságainak a hatékony kihasználását ösztönözte,
- 2008: Marseille-i Nyilatkozat, amely a város és vidék közötti kapcsolatok erősítését, valamint a funkcionális várostérségek fejlesztését tűzte ki célul,
- 2010: Toledói Nyilatkozat, amely az integrált városfejlesztést helyezte a középpontba
- 2011: Területi Agenda 2020, amely a jövő városainak fenntartható fejlődését hangsúlyozza

- 2016: Amszterdami Paktum, amely keretbe foglalta az EU Városfejlesztési Agendáját, kiemelve a városi dimenziót az uniós szakpolitikákban.

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák Kézikönyve célja, hogy módszertani segítséget nyújtson az integrált, helyi szinten megalapozott városfejlesztési stratégiák megvalósításához a kohéziós politika keretében. Kiemelten foglalkozik a fenntartható városfejlesztés kérdéskörével, amelyet az Európai Regionális Fejlesztési alap mind a 2014-2020-as, mind a 2021-2027-es programozási időszakban is támogatott. A fenntartható városfejlesztés célja, hogy élhető, igazságos és ökológiailag fenntartható közösségeket hozzon létre (Wheeler, 2013). A várostervezésben gyakran jelennek meg ellentmondások a gazdasági növekedés, a környezeti fenntarthatóság és a társadalmi igazságosság között (Campbell, 1996).

2.6. Baja város bemutatása

Baja városa a Dél-alföldi régióban, Bács-Kiskun vármegyében, a Duna bal partján, a Kalocsai-Sárköz és a Bácskai-löszhát találkozásánál található, egyben a Bajai járás központja is. Budapesttől 160 km-re D-re található az 55-ös főút mentén, a vármegye 2. legnagyobb városa, Kecskemét után. Földrajzi elhelyezkedését tekintve stratégiai jelentőségű, hiszen itt nemcsak a Duna által biztosított vízi út található, hanem a térségi közlekedési hálózat egyik fontos csomópontja. Baja így földrajzi, történelmi és kulturális értelemben is meghatározó szerepet tölt be a Duna menti régióban. A KSH adatai szerint, 2025. január 1-jén Magyarország 50 legnépesebb településének egyike, a 28. helyen szerepel a rangsorban (népességszám: 32.140 fő).

2. ábra: Baja megyei jogú város elhelyezkedése

Forrás: data2.openstreetmap.hu, 2025

Területe 177,9 km², népsűrűsége 199,05 fő/ km², ami közepes lakossági koncentrációnak felel meg. A Duna-ártér, a Kiskunsági homokhátság és a Felső-bácskai löszhát találkozásánál található, fontos átkelőhely a Dunán. Itt található a Gemenci erdő, Európa legnagyobb összefüggő ártéri erdeje, és egyben Magyarország legszebb gímszarvas populációja (Nebojszki, 2003). A város regionális alközponti szerepet tölt be a térségben, hídfőként funkcionál az Alföld és a Dunántúl között. A város logisztikai szerepkörének erősítését tűzte ki célul a jövőben, amelyhez kapcsolódóan fejlesztéseket valósítana meg ezen a területen. A város lakónépességének 96 %-a belterületen, 4 %-a pedig a (1 614 fő) külterületen él. Elhelyezkedésüket tekintve, a belterületen található a lakások 82,8 %-a, külterületen pedig 17,2 %-a (919 db). A külterületi lakások IV. körzet tanya külterületen 44,7 %-a alacsony komfortfokozatú, az itt lévő lakott lakások 38,8 %-a komfort nélküli, félkomfortos vagy szükséglakásként funkcionál.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégiában a város célként tűzte ki, hogy 2030-ra egy „Élhető, vonzó, versenyképes, harmonikusan fejlődő, környezeti és természeti értékeket megőrző térségközponttá” alakuljon.

2.6.1. Földrajzi és természeti adottságok

A város egyik legjellegzetesebb adottsága a Duna közelsége. Baja közvetlenül a folyam mentén helyezkedik el, miközben a Sugovica, a Duna egyik mellékága, kettészeli a települést, hangulatos partszakaszokat és hidakat teremtve. Ez a vízi kapcsolat kulcsszerepet játszik a turizmusban, a logisztikában és a vízi sportokban egyaránt. A várost övező természeti környezet különösen gazdag: közvetlen közelében található a Gemenci erdő, amely a Duna-Dráva Nemzeti Park részeként Magyarország egyik legjelentősebb ártéri erdeje, kiemelkedő ökoturisztikai lehetőségekkel. A környező mezőgazdasági területek pedig tovább erősítik Baja agrárgazdasági karakterét.

A térségben betöltött regionális szerepet tovább erősítik központi funkciói. Baja meghatározó közigazgatási, egészségügyi és oktatási centrumként is működik. Az itt működő felsőoktatás jelentős hatással van a helyi humán tőke minőségére és mennyiségére. Infrastrukturális szempontból a Türr István hídon keresztül biztosított Dunai átkelő és a fontos közúti tengelyek az 51-es és 55-ös főút és az M6 autópálya közelsége biztosítják a hálózati kapcsolódást, ami alapvető a logisztikai és a gazdasági szektor számára.

2.6.2. Történelmi és kulturális háttér

Baja története évszázadokra nyúlik vissza, kereskedelmi központi szerepét és kulturális sokszínűségét már a török hódoltság utáni időszak is meghatározta. Ekkor több nemzetiség (magyarok, németek, szerbek, horvátok) telepedett meg itt, akik együtt alakították ki a város gazdag kulturális örökségét. Ez máig visszatükröződik az építészetben, a helyi gasztronómiában – például a híres bajai halászlében –, valamint a hagyományokban és a fesztiválokban. A város számos múzeumának, galériájának és rendezvényének (pl. Bajai Halászléfőző Fesztivál) köszönhetően jelentős turisztikai vonzerővel bír.

Baja (latinul: Francovilla; németül: Frankenstadt) megyei jogú város Magyarország déli részén, a Duna bal partján. Bács-Kiskun vármegye második legnagyobb települése, a Bajai járás központja, jelentős kikötőváros és közlekedési csomópont. Emellett jelentős gazdasági, kulturális, oktatási központ. Első írásos említése az 1300-as évekből származik, viszont már a honfoglalástól lakott területnek számított. Neve török eredetű lehet, valószínűleg első birtokosáról, Bajáról kapta, melynek jelentése bika.

Az emberi letelepülés egyik alapvető feltétele a víz, ebben maga Baja városa is bővelkedik. Így nem véletlen, hogy a régészeti leletek az őskortól kezdve igazolják az ember jelenlétét itt a térségben.

A törökök 1541-ben megszállták Magyarország középső részét, így Baját és annak környékét is. A magyar krónikásban Bácskát a török hódoltság idején, 1553-ban az alábbiakkal jellemezték: “Jó Isten! Mily szomorú képet mutat az egykor legjobb, legtermékenyebb föld; mily elhagyatott itt minden, mennyi vad tanyázik a szántóföldeken és szőlőkben, mily ritka mindenfelé a földműves, ritka az állat, s a pusztaság végtelen” (Kőhegyi, 1988).

A Habsburg császárok vezetésével zajló felszabadító háborúk 1686-ban érték el a Duna-Tisza közét, így Baját is, így az 1688-as hadjárat megkezdése előtt megszűnt a török uralom, amelynek következtében a Habsburg Birodalom részévé vált.

A város és annak környéke – a földesúri jogok helyett – a kincstár (kamara) tulajdonába került. I. Lipót császár 1696. december 24-én szabadalmas kamarai mezővárossá nyilvánította Baját, (A dátum, Ádám-Éva napjára esett, így ezzel magyarázható Baja címere, mely az első emberpárt ábrázolja az Édenkertben.)

3. ábra: Baja címere 1696. december 24. a várossá nyilvánítás napja (Ádám és Éva a Paradicsomban)

Forrás: wikibooks

A török hódoltság, a felszabadító háborúk, a Rákóczi-szabadságharc idején a lakosság többsége elhunyt vagy elmenekült a környékről. Helyükre bevándorlás révén új népesség érkezett, ennek eredményeként kialakult Baja sokszínű nemzetiségi összetétele (Merk, 1999).

A bajai uradalom 1750-ben a korszak egyik legnagyobb birtokosa, gróf Grassalkovich Antal tulajdona lett. A város főterén álló, barokk stílusú kastélyt írásos emlékek szerint, eredetileg a kalocsai érsek építtette, de a köztudatban Grassalkovich-kastélyként ismert (a jelenlegi városháza épülete, Szentháromság téren).

Ebben az időszakban a város gazdasági fellendülése felgyorsult. A környék gabonakereskedelmének a központja volt, innen indultak a hajók a terményekkel megrakva a birodalom távoli részei felé.

Baja fejlődése a XX. század közepétől lassulni kezdett, mivel a vasutak, különösen az elsőrendű országrészeket összekötő fővonalak megerősödésével, sajnos fokozatosan veszítette el a város a térségben egykor gabonakereskedelem és kisipar terén betöltött vezető szerepét. Ugyanakkor Baja továbbra is meghatározó maradt az oktatás, és a kultúra területén.

A vasúti híd 1909-ben készült el, ami összekötötte az Alföldet a Dunántúllal, így fontos hídvárossá vált, de gazdasági fellendülés sajnos elmaradt. Az I. világháború lezárását követően, Bács-Bodrog vármegye jelentős része Jugoszláviához került, aminek eredményeként Baja a korábbi központi szerep helyett, határszéli várossá vált.

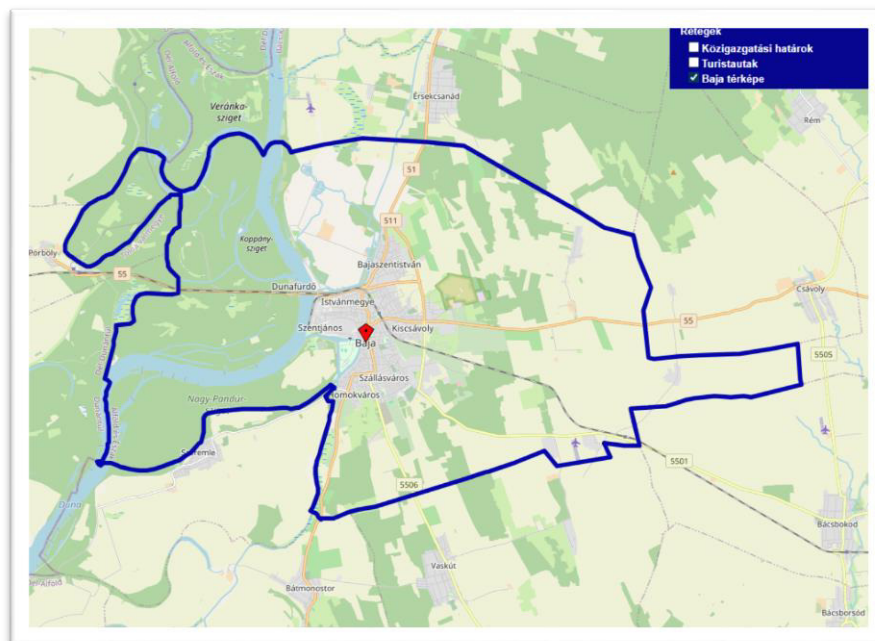
A II. világháború alatt a súlyos károk elkerülték a várost, viszont a stratégiai fontossá vált Duna-hidat a szövetséges légierők 1944. szeptember 21-én felrobbantották, az esetben több katona ennek esett áldozatul. A II. világháború után nehéz gazdasági helyzetbe került az ország. A lebombázott bajai Duna-hidat újraépítették és 1947-ben adták át ismét a forgalomnak.

Az 1956-os forradalmi eseményekben a szovjet uralom ledöntésének szimbólumaként Baján építették fel Magyarország első, forradalmat dicsőítő emlékművét a Déri-kertben (bécsi selyemgyáros, műgyűjtő: Déri Frigyes), 1956 októberének végén, ifj. Éber Sándor terveinek alapján.

A II. világháború végétől Baja ismét megyeszékhellyé vált, de az 1950-ben létrehozott új közigazgatási rendszernek köszönhetően, Bács-Kiskun megye székhelye nem Baja, hanem ezúttal Kecskemét lett. A vármegye több tekintetben kétpólusú, ha az etnikai képét,

hagyományait, kulturális örökségét vesszük alapul. Az egyik pólus végén Baja található, ahol a Türr István-híd egy átmenetet képez a Dunántúl és az Alföld városai között, így a polgárosultabb tulajdonságával egyedülálló az országban. Kecskemét pedig a Duna-Tisza köze homokos vidékén fekszik, melyet elsősorban a tradicionális alföldi táj és a mezőgazdasághoz köthető életforma határoz meg.

Baja 2022-től ismét megyei jogú városi rangot kapott, Zsigó Róbert, Baja és térsége országgyűlési képviselő kezdeményezésére.

4. ábra: Baja város közigazgatási területe

Forrás: data2.openstreetmap.hu, 2025

Bajára – éppen sokszínű nemzetiségi és vallási összetétele miatt – talán a tolerancia a legjellemzőbb. A térségben jelenleg is négy kisebbség él egymás mellett: német, horvát, szerb és a cigányság. Az 1600-as évektől kiemelt szerepet töltenek be a város életében, aktív jelenlétükkel, így a német, szerb, horvát nyelvtudás is széles körben elterjedt (Merk, 1989).

2.6.3. Gazdasági és infrastrukturális helyzet

Baja gazdasága több lábon áll: a mezőgazdaság és az élelmiszeripar mellett a kereskedelem, a logisztika és a turizmus számítanak meghatározó ágazatoknak. Kiemelkedő jelentőséggel bír a gabonafélék búza, kukorica és az ipari növények napraforgó és repace

termesztése is. A térség agrárgazdaságának fejlődése szorosan összefonódik a városban működő nagyvállalatok tevékenységével. Közülük kiemelkedik az országos lefedettségű hálózatával az AXIÁL Kft. Javító, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., amely az egyik legjelentősebb mezőgazdasági gépkereskedő és szolgáltató cég Magyarországon. A másik fontos szereplő a MANAX Kft., amelynek fő profilja a mezőgazdasági szolgáltatás, és a gépkölcsönzés. Ezen vállalatoknak fontos integrátori szerepük van a mezőgazdasági szektorban, hiszen összekapcsolják a termelőket, a feldolgozó és a szolgáltatói szektorokat. A térségben szintén az egyik meghatározó ágazat a gyümölcs- és szőlőtermesztés. Közülük pedig kiemelkedik a Borotán működő Koch Pincészet, amely nemzetközi és országos szinten is elismert. A Kincses Bácska Élelmiszeripari Gazdaságfejlesztési Klaszter a Bajai járás agrárágazatának a fejlesztését támogatja. Közel 30 termelőt és vállalkozót toboroz magába egészen az alapanyag előállításától a feldolgozásig. Célja, hogy segítse a termelés és a tudás találkozását, illetve erősítse a versenyképességet és az innovációt a térségben. Meghatározó szerepet tölt be a gazdasági szerkezetben az építőipar és a feldolgozóipar. A helyi mezőgazdaságra épülő élelmiszeripar adja a város iparának alapját. Baján olyan vállalatok működnek, mint GoodMills Magyarország Zrt., Pick Szeged Zrt., Sugo Food Kft., Bácska Sütő- és Édesipari Kft, valamint Baja egyik legjelentősebb feldolgozóipari vállalata a Mogyi Kft. Az utóbbi vállalat székhelye és a központi üzeme Baján található, amely nemcsak országos, hanem nemzetközi szinten is elismert az olajos magvak, snackek, popcorn és a pörkölt termékek gyártásáról. A város egyik meghatározó elem az Ipari Park, amely otthont ad 42 működő cégnek, melynek többsége KKV. Az elmúlt időszakban mintegy 470 millió forint értékben 100%-ban támogatott fejlesztésen esett át. Az utak, közművek és a szolgáltatóház kiépítésével jelentősen hozzájárult a város versenyképességéhez és a munkahelyteremtéshez. A Duna-parti fekvés miatt a bajai kikötő fontos szerepet játszik a térség teherszállításában, és további fejlesztési potenciált rejt magában. A Duna Európa egyik legjelentősebb vízi útja, a bajai kikötő pedig Magyarország 2. legjelentősebb folyami kikötője, amely egyben árueosztó központként is működik. Itt található a Ro-Ro kikötő, amely egy gyorsabb és költséghatékonyabb rakodást tesz lehetővé, ahol a vízi és a közúti szállítás egyik kombinált fuvarozása kapcsolódik össze. A közlekedési infrastruktúra fejlődésével – például az M6-os autópálya meghosszabbításával – Baja logisztikai szerepe tovább erősödhet. Oktatási szempontból is jelentős központ: az Eötvös József Főiskola és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Víz tudományi Kara biztosítja a felsőoktatási jelenlétet, hozzájárulva a helyi humán erőforrás fejlesztéséhez. A város gazdasági szerkezetében kiemelt szerepük van a kis- és középvállalkozásoknak, amelyek a helyi

foglalkoztatás és gazdaság alapját adják ((ITS Baja Megalapozó vizsgálat – Helyzetfeltárás és helyzetelemzés, 2022).

2.6.4. Demográfiai és társadalmi jellemzők

Baja lakossága az elmúlt évtizedekben lassan csökken, ami általános tendencia a vidéki magyar városok körében. Ez komoly kihívásokat jelent a munkaerőpiac és a szolgáltatások fenntartása szempontjából. A város vezetése ugyanakkor igyekszik vonzó környezetet teremteni a fiatalok és családok számára, például zöldfelületek, modern oktatási és sportlétesítmények fejlesztésével. A helyi közösségi élet élénk, a civil szervezetek tevékenysége fontos szerepet játszik a társadalmi kohézió erősítésében és a helyi identitás megőrzésében.

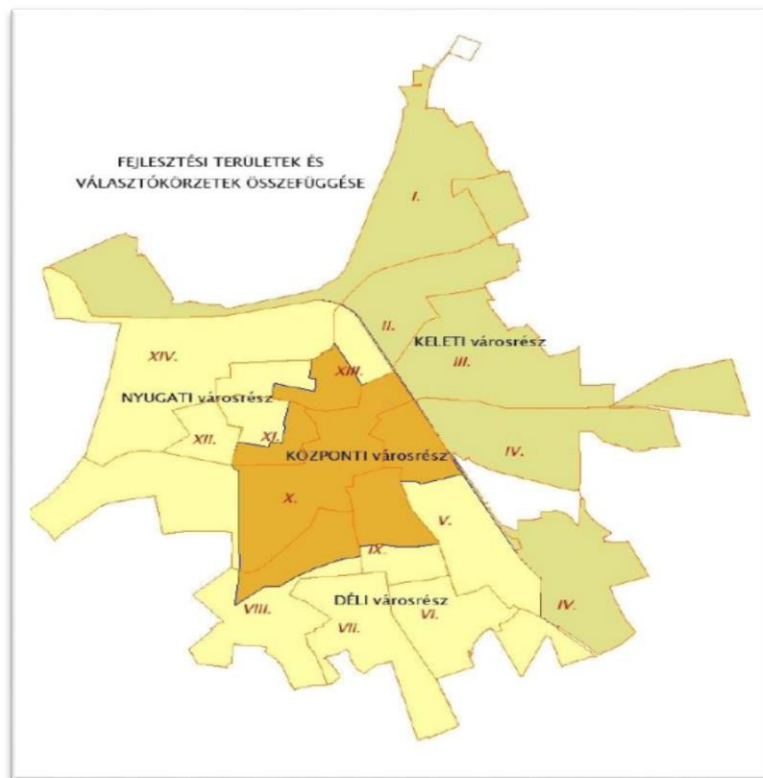
Év január 1-je	Összlakosság
2025	32 401
2015	35 786
2005	37 690
1995	38 391

2. táblázat: Baja város lakosság számának az alakulása 1995-2025 között

Forrás: Saját szerkesztés, KSH adatok alapján (2025)

Baján az alacsony státuszú lakosság aránya az aktív lakosságon belül kb. 7,4%. Nagy kiterjedésű és lakosságszámú szegregátum nem található a városban a legutolsó felmérések szerint, ez a többi megyei városhoz képest alacsonynak mondható. A külterületeken az alacsony státuszú lakosság aránya az aktív korúakon belül 23,3%. A KSH a legutóbbi népszámlálás alapján szegregátumot nem talált a városban, viszont szegregációval veszélyeztetett területet három részt nyilvánított (Nyugati és a Központi városrész, valamint a IV. tanya körzetet). A legkedvezőtlenebb mutatókkal a külterület rendelkezik (hiányzó közművek, nehéz hozzáférés a szolgáltatásához). A külterületi ingatlanokra jellemző, hogy nem megoldott a közműszolgáltatásokhoz való hozzáférés, a vizet a családok nagy része fűt kútból nyeri. Az itt lakosok többsége fával fűt, és a közvilágítás nem került kiépítésre. Baja Város Önkormányzata és a bajai Cigány Önkormányzat Anti-diszkriminációs rendszert működtet a településen, hogy a városon belül az esélyegyenlőség és a szegregációmentesség fennmaradjon és a mindennapi

élet részévé váljon (ITS, 2022). A szegregáció kialakulásában különböző okok húzódnak meg. Köztük is kiemelkedő sajnos az alacsony iskolai végzettség, amely sokszor munkanélküliséggel vagy alacsony jövedelemmel jár. A családok megélhetése, és a szegregációba való juttatást, a városnak meg kell védenie. A gettósodás megelőzése céljából, az egyik legalapvető megoldás az, ha a hátrányos helyzetűek tagjait munkához juttatjuk, így elősegítjük egy jobb szociális helyzet létrejöttét. Ha a legszegényebbek egy tömbben vagy városrészben laknak, nagyon könnyen megindul a gettósodási folyamat. A város vezetésének erre a folyamatra gyorsan kell reagálnia, mert nagyon könnyen az ingatlanok leértékeléshez vezet. Az önkormányzatnak gyorsan meg kell találnia a megoldást erre a kedvezőtlen helyzetre, hogy a rossz szociális helyzetben lévő családokat támogatni tudja. Ezek a támogatások sokszor pályázati forrásokból jönnek létre (ITS, 2022).

5. ábra: Baja városrészei

Forrás: Integrált Területfejlesztési Stratégia, 2022.

Baja különböző városrészekre lett felosztva, amit a 8. ábrán látható térkép mutat be. A városrészek már szerepeltek a 2008-2013 Integrált Városfejlesztési Stratégiában is. A

városrészek lehatárolása településfejlesztési koncepcióra, településszerkezeti tervre, valamint a szakemberek közreműködésére támaszkodott.

Baja városrészei:

- **Keleti városrész** (a vasúttól K-re és É-ra eső részek),
  - Szentistván, Katonaváros, Kiscsávoly

Nehéz az átjárás a többi városrész felé, a vasúti vonal miatt. Elmaradott infrastruktúrával rendelkezik, az itt jelenlévő Ipari Park bővülése miatt, fejleszthető terület.

- **Nyugati városrész** (Duna mellett)
  - Szentjános, Józsefváros, Istvánmegye, Újváros

Itt összpontosul a logisztikai, turisztikai és az oktatási infrastruktúra jelentős része.

- **Déli városrész** (a gazdagabb réteg lakóhelye)
  - Homokváros, Szállásváros, Rókusváros

Lakóövezetek és a vállalkezési területek még kiaknázatlanok. Gazdasági és szolgáltatási funkciók megerősítése a cél.

- **Központi városrész** (belváros)
  - Beváros, Petőfi-sziget

Legfőbb erőssége a széleskörű szolgáltatási szektor, a fejlett infrastruktúra, valamint a kulturális és oktatási intézmények megléte.

• Külterület

A közigazgatásilag különálló településrészek nem rendelkeznek önálló önkormányzati hatáskörrel. Funkciójuk a területi alapú feladat és erőforrás allokáció, valamint a fejlesztési prioritások elősegítése (ITS, 2022.) Baján több turisztikai desztináció érhető el. A legnépszerűbb célpontok közé tartozik a Sugovica és a Duna, a város legkiemelkedőbb vonzereje, illetve az évenként megrendezett híres Halfőző Fesztivál, emellett érdemes felfedezni a környék további látnivalóit, mint például a Gemenci erdőt vagy a Hajósi Pincefalut (ITS, 2022).

3. Saját vizsgálat

A továbbiakban ismertetem a saját kutatásomat: a főbb célokat, a felmerült kérdéseket és az ezekre adott feltételezéseimet, vagyis a hipotéziseket.

3.1. Kutatási célok, kutatási kérdések és hipotézisek

Kutatásom során, arra kerestem a választ, hogy milyen beavatkozásokra lenne szükség a város életében, hogy a lakosság hosszabb távon elköteleződjön a helyben maradás mellett. Mennyire elégedettek a szolgáltatásokkal a lakosok? Milyen további fejlesztésekre lenne szükség, illetve, hogy turizmus szempontjából, valóban kihasználja-e a meglévő adottságait a város. A hipotézisek során pedig olyan vizsgálható **állításokat fogalmaznak meg**, amelyek a kutatási kérdésekre adható lehetséges válaszokat tartalmazzák, mielőtt az adatgyűjtés elindulna. A kutatásom célja, hogy az összegyűjtött adatok alapján, ezeket a feltevéseket igazoljam, vagy pedig cáfoljam.

H1: Baja város jelenlegi településfejlesztési stratégiái és programjai nem képesek maradéktalanul kielégíteni a helyi lakosság hosszú távú társadalmi-gazdasági és infrastrukturális igényeit, ami hosszabb távon befolyásolhatja a város lakosságmegtartó képességét és életminőségét.

H2: Baja földrajzi elhelyezkedése, természeti adottságai – különös tekintettel a Sugovica folyóra, a Dunára és a Gemenci erdőre – jelentős, de jelenleg még kiaknázatlan lehetőségeket hordoznak magukban a fenntartható turizmus fejlesztése és a zöld gazdaság erősítése tekintetében, amelyek megfelelő fejlesztési stratégiák hiányában nem érvényesülnek teljeskörűen.

H3: A városfejlesztési folyamatokban és döntéshozatali mechanizmusokban a helyi lakosság részvétele és bevonása jelenleg korlátozott, ami csökkenti a fejlesztési projektek társadalmi elfogadottságát és hosszú távú sikerességét.

H4: Baja városában a fiatal korosztály számára elérhető lakhatási és foglalkoztatási lehetőségek nem eléggé vonzóak vagy nem felelnek meg az igényeiknek, mely tényező hozzájárul a fiatalok elvándorlásának növekedéséhez és ezáltal a város demográfiai egyensúlyának romlásához.

3.2. A vizsgálat körülményei és helyszíne

A kutatásom **során kétféle adatgyűjtési módszer** használtam. A **primer kutatás** során a helyi lakosok és a város életében döntési szerepben lévő személyek véleményét is megkérdeztem. Ennek során **mélyinterjúkat** készítettem olyan bajai vezető szerepkörben lévő személyekkel, akik jól ismerik a várost. Szélesebb körben pedig kérdőív formájában kérdeztem meg a helyi és a környékbeli lakosok véleményét.

A primer kutatás alfejezetben részletesen kifejtem a mélyinterjúk részleteit, időpontjait, valamint a kérdőív tartalmát és a felmérés részleteit.

A **szekunder kutatás** részeként pedig a TeIR (Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) adatait elemeztem. Ennek tükrében az elmúlt **tíz éves időintervallumot vettem alapul, 2013-2023-ig**, hogy átfogó képet kapjak a város fejlődésének folyamatáról.

A szekunder adatokra alapozva, illetve a Baja Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (ITS) foglaltak figyelembevételével végeztem el a dolgozat **analitikus részében** bemutatott **SWOT-analízist** is. Mivel a SWOT-analízist hagyományosan csoportos módszerként alkalmazzák, a vizsgálat a kutatói szempontú értékelésre épült, a szekunder adatok és az interjúk alapján. Ez a módszertan segítette a vizsgált időszak gazdasági, társadalmi és környezeti adottságainak (erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) rendszerezését, ezzel megteremtve a **fejlesztési javaslatok** megalapozását.

3.3. Kutatási módszerek és a minta bemutatása

A primer kutatásom során két fő módszert is felhasználtam. Először is, **mélyinterjúkat** készítettem olyan bajai személyekkel, akiknek széleskörű ismereteik vannak a városok életéről, mindennapjairól és fontos pozíciót töltenek be. A mélyinterjúk során, mint **kvalitatív eljárás**, lehetőség adódott arra, hogy az interjúalanyok saját szavaikkal, meglátásaikkal, részletesen fejthessék ki véleményüket, érzéseiket és motivációikat. Az interjúk **félig strukturáltak** voltak, ami azt jelenti, hogy az előre meghatározott alapkérdések mellett, lehetőségem volt nyitott kérdéseket is feltettem az interjúalanyok részére, így lehetőségem nyílt komplex adatok gyűjtésére is. Az interjúk megközelítőleg 60-90 perc hosszúak voltak, és összesen 14 kérdésből álltak, amelyek kiterjedtek a városok demográfiai, gazdasági és társadalmi tényezőire, valamint a meglévő és tervezett fejlesztésekre és a jövőbeni lehetőségekre is.

A primer kutatás másik részét a **kérdőíves felmérés** tette ki, amelyben szélesebb helyi lakosság, illetve a környékbeli lakosok véleményére voltam kíváncsi. A kérdőív egy standardizált, **strukturált mérőeszköz**, amely elősegíti a gyűjtött adatok összegzését és feldolgozását. A kérdőív megfogalmazásai során, ügyeltem arra, hogy elkerüljem a kétértelmű állításokat, biztosítottam a kérdések pártatlanságát, valamint törekedtem arra, hogy a kérdőív ne legyen túlságosan hosszú és egyhangú a válaszadók számára. A kérdőív során kapott válaszokból, a kutatási kérdésekre igyekeztem választ kapni (Google Forms: saját kérdőíves felmérés alapján, 2025).

A szekunder kutatásom során már meglévő adatokkal dolgoztam, amelyeket a **Területi és Területfejlesztési Információs Rendszerből (TeIR)** oldaláról töltöttem le. Ezeket az adatokat **Excel táblázat segítségével elemeztem**, majd pedig értékeltem a kapott eredményeket.

A területi folyamatok elemzése során a **2013 és 2023 közötti 10 éves időintervallumot** vettem alapul, mivel ez az intervallum elegendő ahhoz, hogy a demográfiai, gazdasági és társadalmi változások tendenciái egyértelműen megfigyelhetőek legyenek. Ezen adatok és a vonatkozó stratégiai dokumentumok elemzésének rendszerezésére a dolgozat analitikus részében egy SWOT-analízist alkalmaztam.

A kutatás eredményeinek megbízhatóságát egy összehasonlító elemzéssel is alátámasztottam a dolgozatomban. Ehhez Szekszárd városát választottam alapul, mivel hasonló jellemzőkkel bír, mint Baja város. Szekszárd, ugyanúgy, mint Baja, megyei jogú város és járásszékhely, valamint népessége is közel azonos nagyságrendű. A két város összehasonlítása lehetőséget biztosít arra, hogy a kapott eredményeket szélesebb kontextusba helyezzem, és alaposabb következtetéseket vonjak le a vizsgált jelenségekről.

3.4. Primer kutatás eredményei

Az első interjút **Tanács Zoltán**, a Dorker Kft., munkatársával készítettem, aki műszaki vezetőként több éves tapasztalattal rendelkezik. Második interjúalanyom **Kisné Illés Ágnes**, aki az ADUVIZIG (Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság) közigazdasági referensként, több kérdésemre is választ adott, nem utolsósorban vezető pozíciót töltött be a FEBTEGA Kft.-nél (Felső-Bácskai Térség –és Gazdaságfejlesztési Kft.) az évek során egy mezőgazdasági cég ügyvezető igazgatójaként a térségben. A Baja Megyei Jogú Város Önkormányzatának Városfejlesztési Irodájának munkatársaival, **Csomor Tamás** irodavezető, **Orsós Erika**

pályázati ügyintéző, **Orosné Ott Judit** beruházási ügyintézővel készítettem, akik a város fejlesztéseinek, kulisszatitkainak háttérében engedtek bepillantást. A Baja Megyei Jogú Város Önkormányzati Iroda Jogi és Szervezési Csoportjának munkatársa, **Csitári József**, szakmai rálátása miatt rendkívül értékes információkkal járult hozzá a kutatásomhoz.

Az interjúkat követően a kérdőíves felmérések eredményét mutatom be. A kérdőívet Google Forms segítségével hoztam létre, és összesen 19 kérdést tartalmazott. A kérdőívet online közösségi felületeken osztottam meg (Facebook), hogy minél több alanyt érjek el. Emellett civil szervezetnek is elküldtem a kérdőívet, felajánlva a kitöltés lehetőségét, így biztosítva a minél szélesebb mintavételt a lakosság körében.

3.4.1. Interjúk bemutatása

Első interjúmat Tanács Zoltán (Dorker Kft., üzemeltetési vezető) válaszolta meg 2025 szeptemberében.

Tanács Zoltán szerint, Baja város és a Bajai járás társadalmi-gazdasági helyzete jelenleg stagnáló, a déli régiók leszakadó övezetnek számítanak, és a kulturális, gazdasági fejlődés terén is jelentős a lemaradás. A népességcsökkenés komoly kihívást jelent, melynek következtében a fiatalok egyre nagyobb arányban költöznek külföldre a jobb élet reményében. A helyi gazdaság elsősorban kereskedelmi és szolgáltató szektorra, valamint az agrárágazatra épül, így a termelő- és ipari kapacitások alacsony szintűek, az agrárszektor pedig alacsony munkaerőigényű. A legnagyobb munkaadók a városban az Axiál Kft., a Mogyi Kft., a KITE Zrt., az Agrotech Zrt., a Pick Zrt. és a városi Kórház.

A város infrastruktúrája vegyes képet mutat. A belterületi közművek kiépítettsége megfelelő, azonban a főutak állapota és a közlekedés reggeli csúcsban túlterhelt. Fontos fejlesztési igény a kerékpárutak bővítése, a csatornarendszer korszerűsítése és a város megközelíthetőségének javítása a befektetők számára. Baja központi szerepet tölt be a járásban, azonban az egészségügyi rendszer gyengén működik, így a város nem tudja teljes mértékben érvényesíteni központi funkcióját a térségben. A Duna adottságait és a határ közelségét jelenleg nem használják ki teljes mértékben, ami hátráltató tényező.

A helyi felsőoktatás (NKE, EJF) társadalmilag és gazdaságilag mérsékelt hatással bír. Valóban emeli a város értékét, biztosítja a szaktudás utánpótlását, főleg a vízügyi és az oktatási szektor terén, de a gazdaság fellendítésére korlátozott mértékben képes. Kulturális szempontból a város

aktív közösségi életet biztosít, de a turisztikai vonzerőt csupán mérsékelten növeli. A turizmusban a víziturizmus és a természetközelségre vágyó látogatók számára rejlik potenciál. Tanács Zoltán szerint a jövőbeni fejlődéshez a gazdaság élénkítése és a lokálpatrióta kezdeményezések erősítése szükséges, azonban a politikai megosztottság és forráshiány mellett a fejlődés lassú marad.

Második interjúmat **Kisné Illés Ágnessel** készítettem, aki közgazdasági szakreferensként dolgozik az ADUVIZIG (Alsó-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság) központi költségvetési szervnél. Az interjú 2025. október 2-án zajlott le, személyes keretek között. Kisné Illés Ágnes Baja helyzetét szintén stagnálónak értékeli, kiemelve, hogy a városban az elmúlt évtizedekben kevés munkahelyteremtő beruházás valósult meg, így a turisztikai, infrastrukturális fejlesztések mellett ezek száma elenyésző. A népesség száma jelentősen csökkent. Több mint 40 évvel ezelőtt a város lakossága közel 40 ezer fő volt, napjainkra 32 ezerre esett vissza, és a tendencia várhatóan folytatódni fog. Az emberek a város vonzáskörzetéből már nem Bajára, hanem a nagyobb városokba költöznek, így a népességfogyás az iskolák bezárásával is fenyeget.

A helyi gazdaság nem mondható élénknek, jelen pillanatban a mezőgazdasági gépkereskedelem és a szolgáltató szektor apró vállalkozásai dominálnak. A legnagyobb foglalkoztató a Bajai Szent Rókus Kórház, de jelentősek az Axiál Kft. és a Mogyi Kft. is. Az infrastruktúra átlagos, a belterületen szinte teljes a kiépítettség, de a földes utak és a járdák rossz minőségűek. A kerékpárutak bővítése, a főutak állapotának javítása és a város megközelíthetősége a külső befektetők számára fejlesztést igényel.

Baja járásbeli szerepe meghatározó, így a környező települések lakosai a középiskolákat, a kórházat és a közigazgatási szolgáltatásokat is igénybe veszik. A térségi együttműködés hagyományokra épül, példaként említi a Felső-Bácskai Önkormányzatok Szövetségét (FEBÖSZ). A határ közelségét és a Duna adottságait a pályázati lehetőségek kihasználatlansága miatt inkább korlátnak érzékeli. A helyi felsőoktatás szerepe mérsékelt, bár a hallgatók maradása a városban bizonyos szakmai területeken kimutatható hatással bír, mint például a vízügyi szektor területén. A kulturális és közösségi élet gazdag, a város programjai aktív közösségi szerepet biztosítanak, de turisztikai vonzerejét korlátozottan növelik. A turizmusban a természetközelségre vágyók számára vonzó Baja városa, de hosszabb tartózkodásra és a gasztroturizmusra nincs kiemelkedő kínálat jelenleg. A jövőt illetően a

forráshiány akadályozza a gazdasági fejlődést, ehhez sikeres kezdeményezésekre lenne szükség.

Az utolsó interjúm során egy csoportos interjút készítettem személyesen a **Baja Megyei Jogú Város Önkormányzatának a munkatársaival**, 2025. október 3-án a hivatal épületében. Az önkormányzat munkatársai szerint a város infrastruktúrája a közlekedés és a közművek szempontjából fejlett, a belterületen szinte 100%-os a kiépítettség, ugyanakkor a járdák és a kerékpárutak állapota javításra szorul. Ennek keretében Baján két jelentős kerékpárút-fejlesztés valósulhat meg az uniós **TOP Plusz program** támogatásával: az 51-es főút menti, mintegy **1,14 km hosszú** szakasz korszerűsítése, valamint a **Szabadság úti, 453 méteres új kerékpárút** kiépítése, amelyek célja a város kerékpáros közlekedési hálózatának bővítése és biztonságosabbá tétele. A másik nagy fejlesztés a **4 milliárd forintos** beruházás keretében megvalósult bajai közforgalmú kikötő fejlesztése. A beruházás 2022 augusztusától 2024 decemberéig tartott, melynek során megerősítették a **Ro-Ro kikötő** partfalat, fejlesztették a közműveket és egy 120 tonnás teherbírású nehézberakót építettek, ezáltal növelve a kikötő kapacitását és szolgáltatásainak színvonalát. Baja járási székhelyként jelentős állami igazgatási funkciókat lát el, rendelkezik múzeummal, színházzal, a Bácskai Művelődési Központtal, a Kultúrpalotával és városi könyvtárral, így központi szerepe a térségben meghatározó.

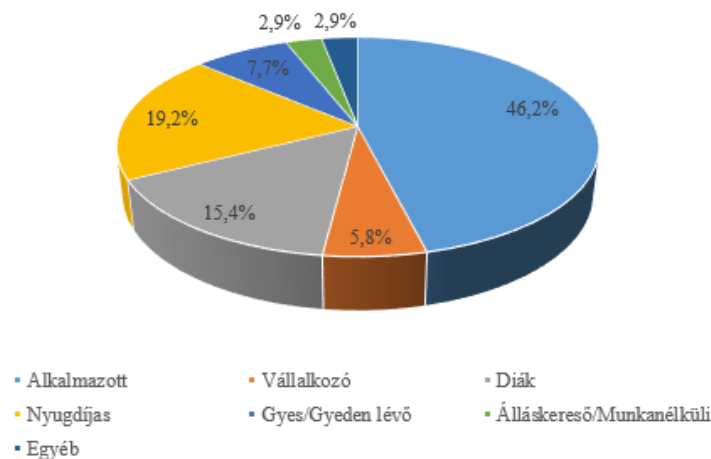
A határ közelsége, különösen **Hercegszántó határátkelő** esetében, logisztikai szempontból kiemelkedő. Hercegszántó Bajától 30 km-re D-en található, a két település között négy-sávós út valósulna meg. Az M6-os autópálya és a mohácsi Duna-híd fejlesztése jelentősen javítaná Baja város közlekedési kapcsolatait, valamint várhatóan fellendítené a város logisztikai, gazdasági és turisztikai szerepét a Balkán felé irányuló tranzitforgalomban. A fejlesztés első ütemében 2026-ig megvalósul az M6-os autópálya és Mohács közötti szakasz, majd 2028-ig a négy-sávós mohácsi Duna-híd és a hozzá kapcsolódó, 19 kilométeres útszakasz újjáépítése, amelyet a Hercegszántó és Baja közötti négy-sávós kapcsolat kiépítése követ, összesen mintegy **390 milliárd forintos** beruházással. A beruházás révén Baja stratégiai kapuvárossá válhat a dél-európai térségek felé. A **szegedi BYD gyár** fejlesztése várhatóan pozitív hatással lesz Bajára is, mivel új munkahelyeket teremt a térségben, és növeli a gazdasági kapcsolatokat, valamint a munkaerőáramlás lehetőségeit a két város között. A város és Szeged közötti kapcsolat várhatóan 5 éven belül jelentősen átalakul, fokozva Baja logisztikai és gazdasági szerepét.

Összességében minden interjúalany kiemelte Baja központi szerepét a térségben, az infrastruktúra és a gazdasági potenciál fejlesztésének szükségességét, valamint a demográfiai

kihívásokat. A jövőbeni fejlesztések főként a közlekedés, a turizmus, a logisztika és az egészségügy területén kínálnak lehetőségeket, miközben a város kulturális és felsőoktatási intézményei továbbra is fontos szerepet játszanak a társadalmi életben.

3.4.2. Kérdőív elemzés

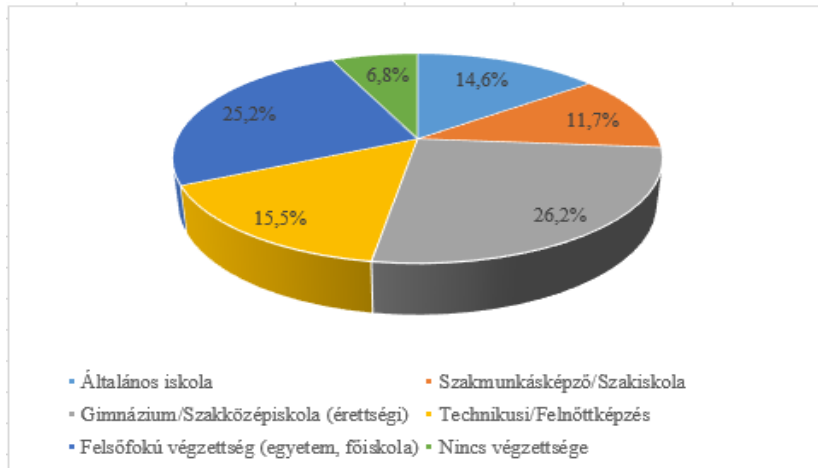
A primer kutatás második részeként a lakossági kérdőív eredményeit mutatom be. A kérdőívet online közösségi felületeken osztottam meg, annak érdekében, hogy minél több lakoshoz eljusson. A Google Forms segítségével 19 kérdést tartalmazó felületet készítettem, amelyek demográfiai és statisztikai jellegű adatokra, valamint a válaszadók a városhoz fűződő kapcsolataira irányultak.

6. ábra: A válaszadók foglalkozás szerinti megoszlása

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

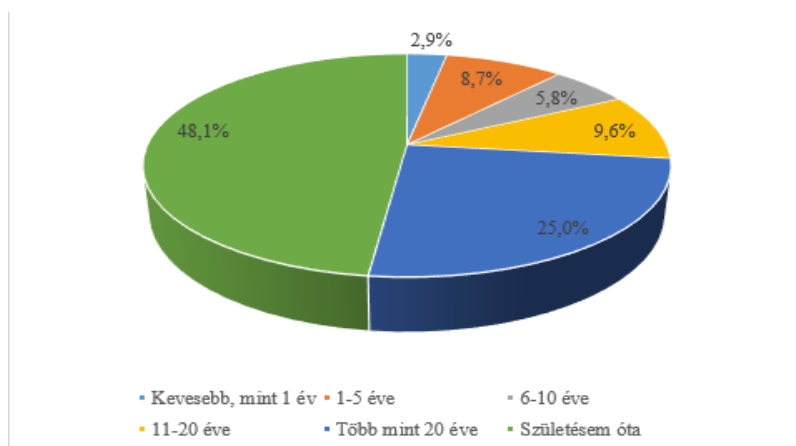
A kérdőívre összesen **104** válasz érkezett. A 6. ábrán jól látható, hogy a legtöbb válasz 46,2% az alkalmazottak köréből került ki, őket követték a nyugdíjasok 19,20%-kal, a legkevesebb válaszadó az Álláskereső/Munkanélküliek válaszolták meg, összes 2,9%-ban. A válaszadók többsége 63,5%-nő, 36,5-a pedig férfi kitöltő volt. A bajai lakosok 51,0%-ban képviselték magukat, 40,3%-ban pedig a környékbeli lakosok, a maradék 8,7%-ot a városban tanuló és dolgozó lakosok tették ki. A korcsoportot tekintve 28,8%-ban a 36-50 évesek válaszoltak a legnagyobb arányban, 20,2%-ban az 51-65 évesek, 17,3%-ban a 26-35 évesek töltötték ki. A 18 év alattiak 14,4%, a 65 év feletti lakosok 13,5%-, míg 5,8%-kal a legkevesebb választ a 18-25 évesek adták le.

7. ábra: A kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

A válaszadók iskolai végzettségének megoszlása a következőképpen alakult a 7. ábrán. A válaszadók 26,2% a gimnázium/szakközépiskola érettségivel rendelkezők aránya, felsőfokú végzettségűek aránya, 25,2%-, majd 15,5%-ban a technikus végzettségűek, 14,6%-a általános iskolai, majd 11,7%-ban szakmunkásképző/szakiskola és végül 6,8%-ban a végzettséggel nem rendelkezők aránya. Az adatok alapján a mintában a magasabb iskolai végzettségűek aránya meghatározó, ugyanakkor jól látható a társadalmi rétegződés sokszínűsége is.

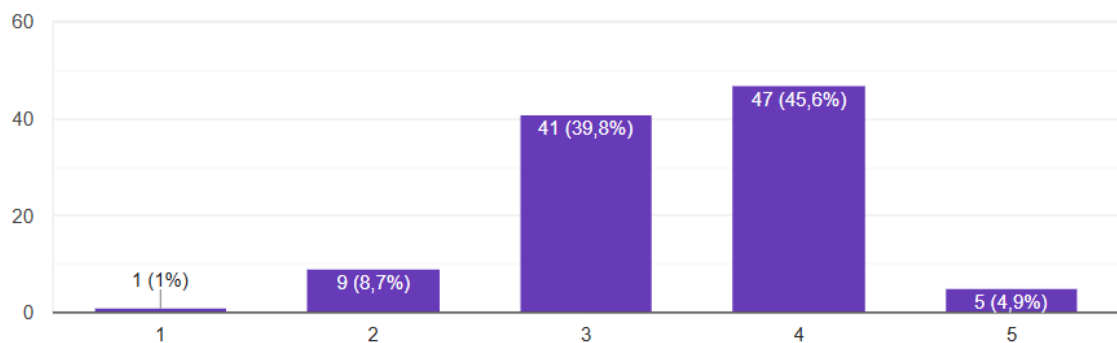
8. ábra: A válaszadók lakóéveinek a megoszlása a városban/környékén

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

A 8. ábrán a városban vagy a környéken élő lakosok években szerinti megoszlásában, a válaszadók többsége születése óta él a városban vagy a környékén 48,1%, 25,0%-a több, mint

20 éve, 9,6% 11-20 éve, 5,8%-a 6-10 év óta lakik a településén vagy annak környékén. Kevesebb, mint 5 éve 8,7% és 2,9%-ban pedig kevesebb mint 1 éve élnek a városban vagy annak környékén. Az adatok azt mutatják, hogy a megkérdezettek döntő többsége hosszabb idő óta kötődik a városhoz, ami erős beágyazottságot jelent.

A 9. ábra Baja város életminőségének általános megítélésére irányult. A válaszadók többsége 45,6%-ban az életminőséget inkább jónak értékelte, míg 39,8%-ban semleges álláspontot foglalt. Az eredmények alapján, a város lakói összességében kedvezően látják a helyi körülményeket, ugyanakkor a semleges válaszok magas aránya arra utal, hogy az életminőség javításában még számos potenciál rejlik.

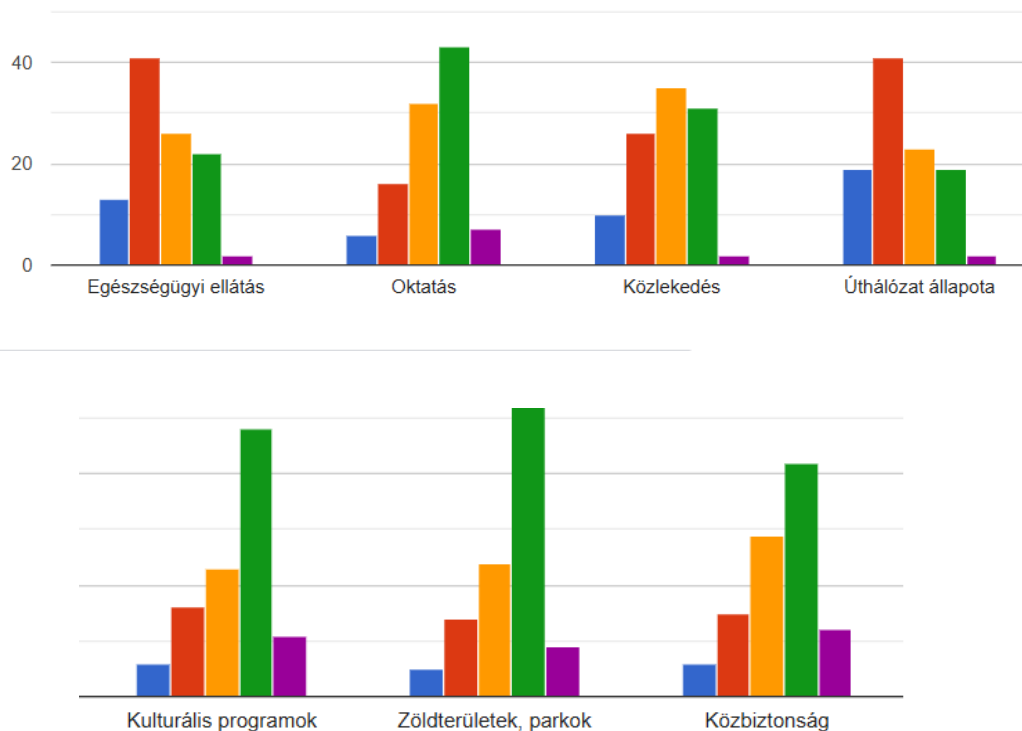

9. ábra: Baja város életminőségének lakossági megítélése

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

A 10. ábra a városi szolgáltatásokkal való elégedettséget mérte. Az eredmények alapján, a válaszadók leginkább a zöldterületekkel, az oktatással és a kulturális programokkal voltak elégedettek. Sajnos jelentős elégedetlenség mutatkozott az úthálózat állapotával, az egészségügyi ellátással és a közlekedéssel kapcsolatban. Az adatok jól mutatják, hogy amíg a közösségi és a szabadidős szolgáltatások mutatói viszonylag kedvezőek, velük ellentétben az alapvető infrastruktúra és a közszolgáltatások terén elégedetlenség figyelhető meg, amelyek a jövőbeli fejlesztési igényeket vázolják fel.

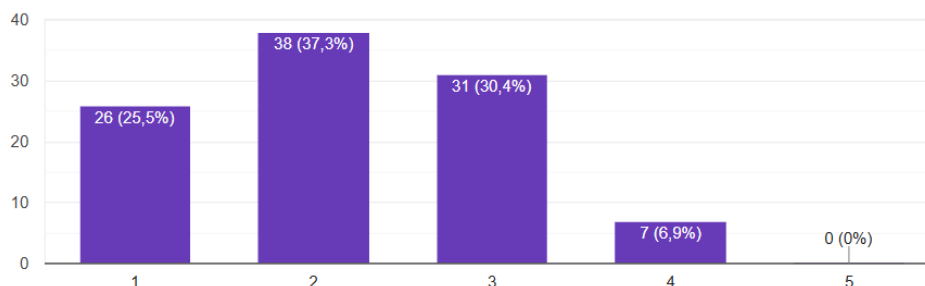
■ Nagyon elégedetlen
 ■ Elégedetlen
 ■ Semleges
 ■ Elégedett
 ■ Nagyon elégedett

10. ábra: A városi szolgáltatásokkal való elégedettség

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

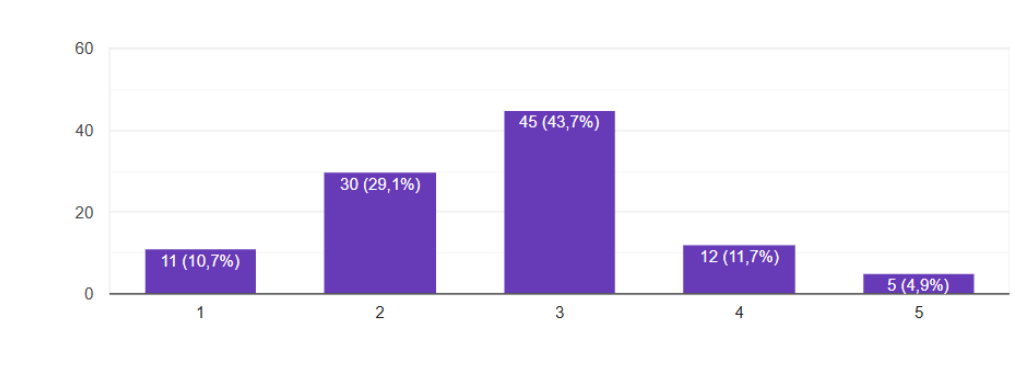
A 11. ábra kérdése a munkaerő piaci helyzetet vizsgálja, ezen belül a kérdés arra irányult, hogy mennyire könnyű munkát találni a városban. Az eredmények alapján 25,5%-ban szerint nagyon nehéz, 37,3%-uk inkább nehéz és 30,4%-ban a válaszadók semleges álláspontot képviseltek. Az adatok azt reprezentálják, hogy a többség a munkaerő piaci viszonyokat kedvezőtlennek tartja, ami egy fontos szempont, hiszen a foglalkoztatási lehetőségek bővítésére hívja fel a figyelmet.

11. ábra: A munkalehetőségek elérhetőségének a megítélése Baján/környékén

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

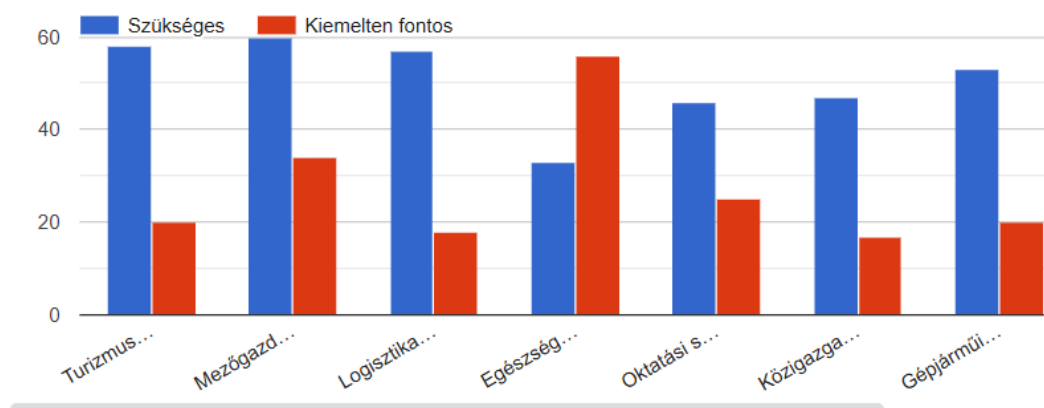
A 12. ábra a város hosszú távú vonzerejét méri fel a fiatalok körében. A válaszadók 43,7%-a semleges álláspontot képviselt, míg 29,1% inkább nem tartja vonzónak Baját. Az eredmények arra utalnak, hogy a város fiatalok számára betöltött megtartó ereje korlátozott, és a jövőbeni fejlesztések során célszerűbb lenne nagyobb hangsúlyt fektetni a fiatalok helyben tartására.

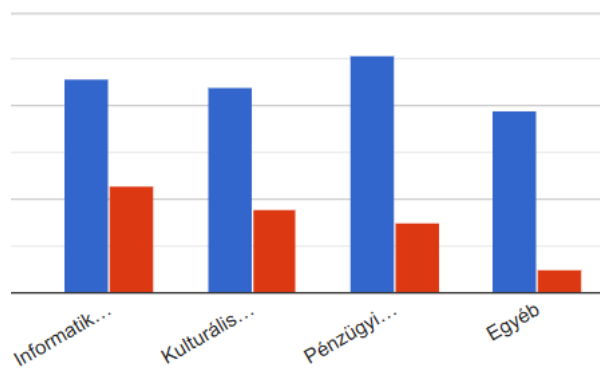

12. ábra: A város hosszú távú vonzereje a fiatalok számára

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

A 13. ábrán található eredmények alapján, arra kerestem választ, hogy mely ágazatokban tartják a legfontosabbnak a munkahelyteremtést a válaszadók. Az eredmények alapján kiemelten fontosnak az egészségügyi ágazatot jelölték meg, emellett pedig a turizmus és a mezőgazdaság területén is szükségesnek látják az új munkahelyek létrehozását. Ez azt mutatja, hogy a lakosság a gazdaság fejlődését a térség természeti adottságaira és hagyományaira építve látja.

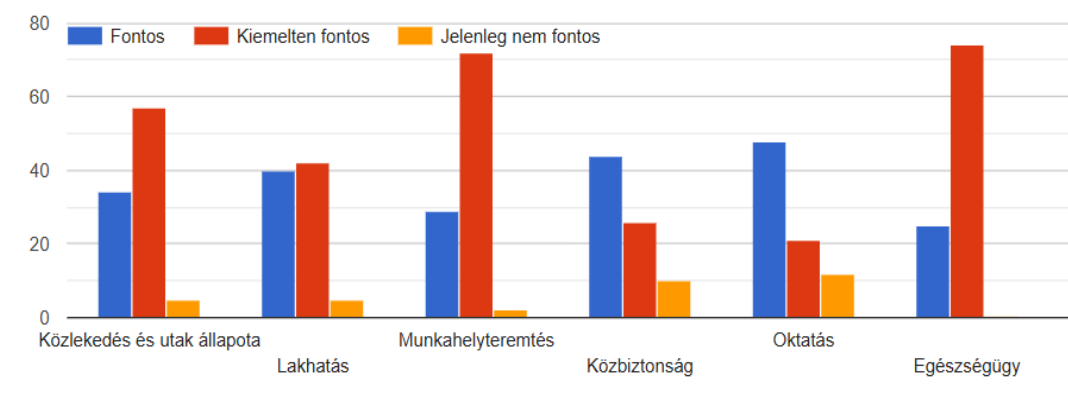

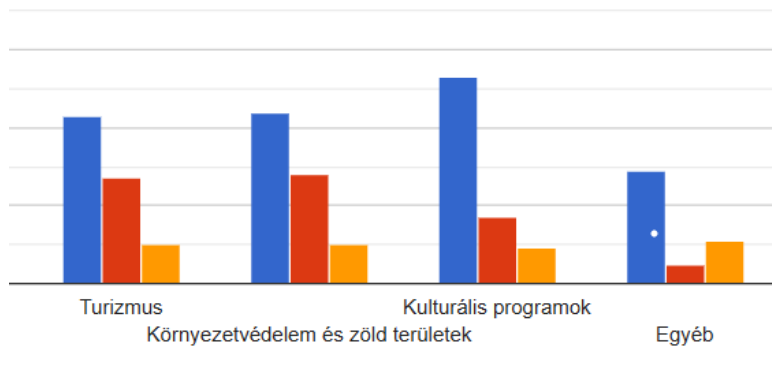
13. ábra: A munkahelyteremtés kiemelt ágazatai Baján

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

A 14. ábra kérdése azt vizsgálta, hogy a lakosok mely területeken tartják a legszükségesebbnek a fejlesztéseket a városban. A kapott eredmények alapján, a munkahelyteremtés, az egészségügyi ellátás állapota, valamint a közlekedés és úthálózat állapota emelkedett ki. A válaszok jól mutatják, hogy a lakosság elsősorban a mindennapi életminőséget befolyásoló szférákban lát sürgető fejlesztési igényt.

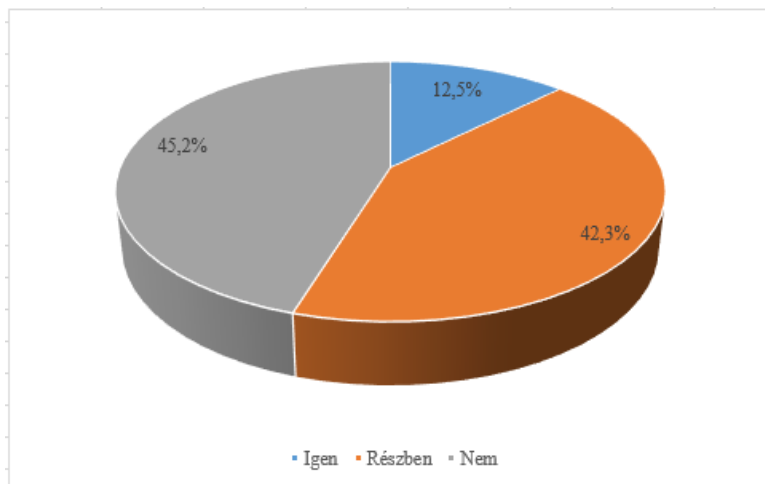

14. ábra: A városfejlesztés legfontosabb prioritásai

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

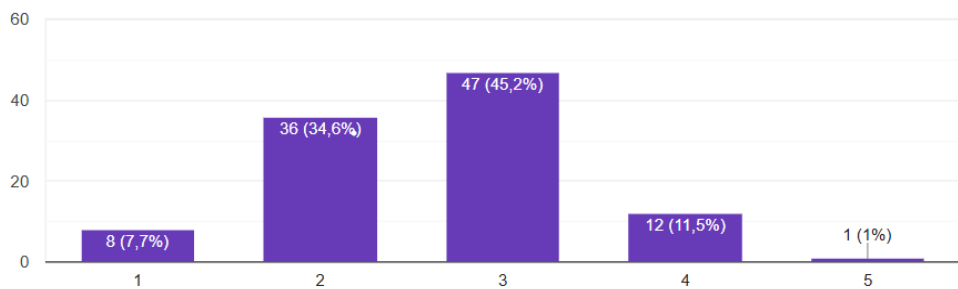
A 15. ábra diagramján látjuk, hogy a lakosság mennyire érzi magát bevonva a városi döntésekbe. A válaszadók 45,2%-a nemmel felelt, 12,5%-a érzi úgy, hogy bevonják és 42,3%-a pedig részben érezte azt hogy van beleszólása a város fejlesztésébe. Az adatok azt mutatják, hogy a város döntéshozatali folyamatiban szükséges a lakosság további bevonása.

15. ábra: Lakossági részvétel a helyi döntéshozatalban

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

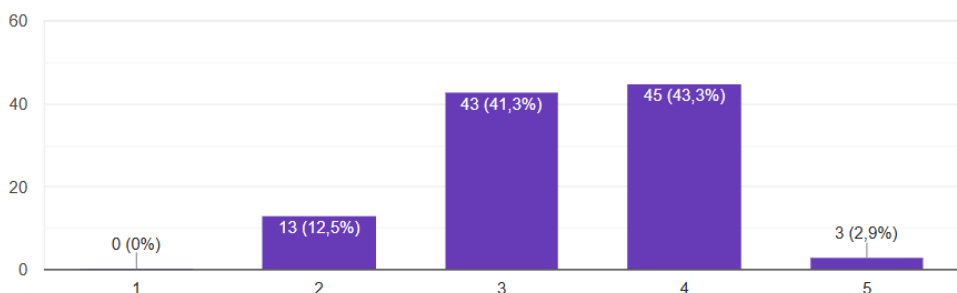
A következő kérdésem a helyi felsőoktatási intézmények (NKE, EJF) város életében betöltött szerepének megítélésére irányult. A 16. ábrán a lakosság 34,6%-a inkább nem érezte a jelenlétét az intézményeknek meghatározónak, 45,2%-a pedig semleges véleményt adott. Az eredmények arra utalhatnak, hogy a felsőoktatás jelenléte, a lakosság szemszögéből alacsony, ami további fejlesztési lehetőséget von maga után.

16. ábra: Bajai felsőoktatás hatás a városi életre

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

A 17. diagramon a városi programokkal és rendezvényekkel való elégedettséget vizsgáltam. A válaszadók 41,3%-a semleges álláspontot képviselt, míg szintén 43,3% inkább elégedettnek bizonyult. Az adatok alapján, a válaszadók nem teljes mértékben elégedetlenek, viszont az eredmény utalhat a kínálat bővítésének szükségességére.

17. ábra: Lakossági vélemény a városi eseményekről

Forrás: Google Forms, saját kérdőíves felmérés alapján, 2025.

A következő diagramon a 18. ábrán a turisztikai potenciál kihasználtságát vizsgáló kérdésre a válaszok vegyes képet mutattak. A válaszadók 24,0%-a inkább nemmel, 39,4%-uk pedig semleges álláspontot képviselt. Az inkább igen választ 32,7% jelölte meg. Az eredmények arra utalnak, hogy a többség úgy ítéli meg, hogy a város lehetőségei részben kihasználatlanok, illetve a további hangsúlyt kellen fordítani a jövőbeli fejlesztésekre.

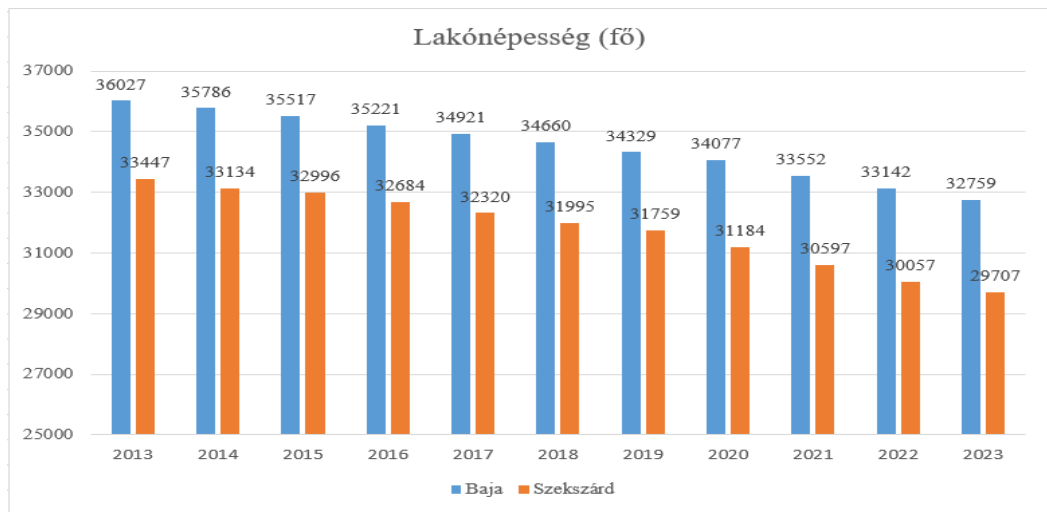

A primer kutatás részeként kérdőíves felmérést végeztem, amelyben a helyi és a környező települések lakosait kérdeztem meg Baja városáról. A kérdőív utolsó kérdésében a válaszadóknak három szóban kellett kifejezniük, hogy mit jelent számukra a település. A szófelhő ideális eszköz volt, a kvalitatív adatok vizuális összegzésére, hiszen a leggyakrabban előforduló szavakat így az olvasó a 19. ábrán azonnal áttekintheti. A szófelhő formájának a megválasztása tudatos döntés volt, mivel szimbolikus jelentéssel bír. A békejel a város multikulturális jellegét és a különböző nemzetiségek - német, horvát, szerb és cigány közösségek - évszázadok óta tartó békés együttélését fejezi ki. A szófelhő tartalmi elemei a **Gemenci erdő**, a **Duna** és a **Sugovica** – arra utalnak, hogy a válaszadók számára Baja identitásának fontos eleme a természeti környezet és a víz közelsége. A békejel formája így nemcsak a kulturális sokszínűséget, hanem a természettel való harmóniát is szimbolizálja, amely a város lakóinak életében és önképében egyaránt meghatározó szerepet játszik. Mindez jól tükrözi a település természeti környezetének és földrajzi adottságainak meghatározó szerepét. A szófelhő eredményei a város természeti értékei és kulturális sokszínűsége együttesen formálják a település identitását.

3.5. Szekunder kutatás eredményei

Ebben a fejezetben a szekunder kutatás eredményeit mutatom be, amelynek során statisztikai adatok és mutatók segítségével elemeztem Baja város helyzetét. A demográfiai vizsgálatom a lakónépeség, a természetes szaporodás, a vándorlási egyenleg és az eltartottsági ráta alakulására irányult. A gazdasági tényezők között megvizsgáltam a munkanélküliség, a végzettség szerinti megoszlást, az az iparüzési adóbevételeket 1 egy főre jutó adatok alapján, illetve a vállalkozások számának változásait az elmúlt 10 év során. Az infrastruktúra értékelésekor a gépkocsik, a lakásállomány, valamint a csatorna- és ivóvízhálózathoz való csatlakozás arányát kutattam.

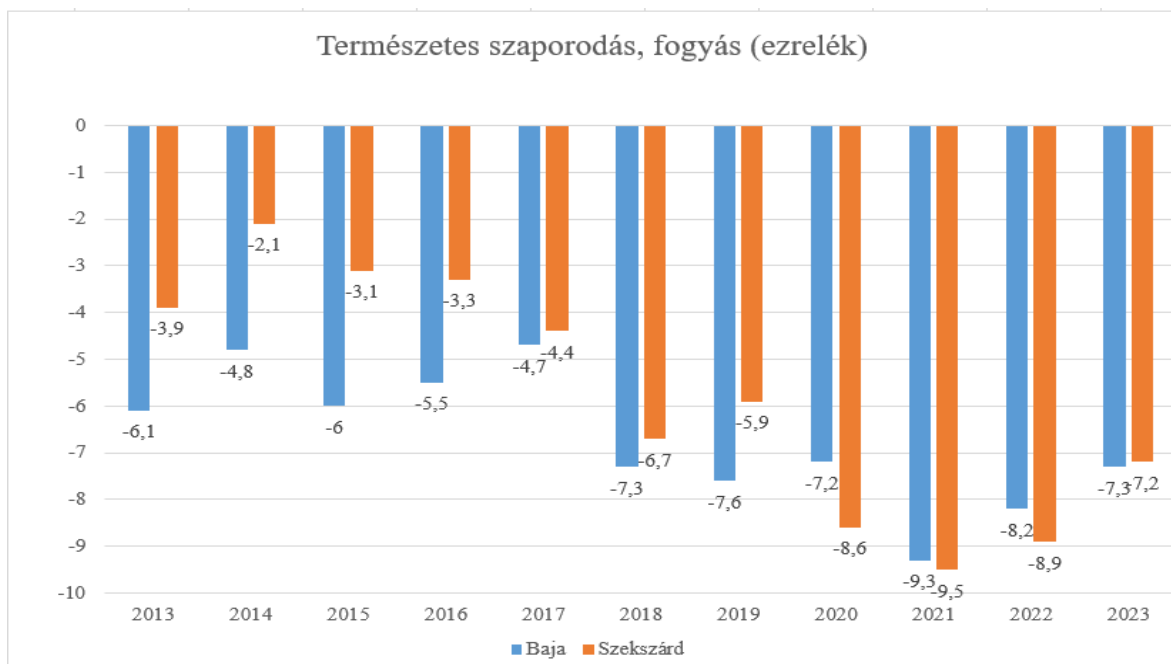
3.5.1. Fontosabb demográfiai mutatók

20. ábra: Lakónépesség száma (fő)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

A 20. ábrán Baja és Szekszárd lakónépességének az alakulása 2013-2023-ig látható. A diagramon jól mutatja, hogy a két város népessége közt a vizsgált időszakban fenn állt egy nagyjából 3000 fős népesség különbség. A diagramon megállapítható, hogy a települések népességét tekintve, évről évre csökkenés tapasztalható. Szekszárd lakónépessége a 10 év alatt több mint 3500 fővel csökkent. A város népessége 2013-ban több mint 33.000 fő volt, ez a szám 2023-ra pedig folyamatosan csökkent, a lakónépesség pedig alig érte el a 30.000 főt. A diagramon jól látható, hogy Baja népesség változása is hasonlóan alakult az elmúlt évek során. Baján 2013-ban még 36.027 fős lakónépesség volt, ami 2023-ra 32.759 főre esett vissza, a két város esetében hasonló csökkenés figyelhető meg. Több okra visszavezethető, hogy évről évre miért csökken folyamatosan a népességszám. A népességfogyás legfőbb oka országon belül is, hogy a születések száma egyre kevesebb, mint a halálozásoké. Mindkét városban jellemző, hogy magasabb az idősek aránya, kevés gyermek születik, így egy öregedő korfát jön létre, ami hozzájárul a természetes népességfogyáshoz. Többek között gazdasági és társadalmi tényezők is hozzájárulnak az elvándorláshoz, a jobb munkahelyi, oktatási és munkalehetőségek a nagyobb városokba (Budapest, Pécs, Szeged) vonzzák a fiatalokat, illetve külföldre költöznek (Németország, Ausztria, Nagy-Britannia,...). A szolgáltatási szektor és a meghatározó ipari központok hiánya korlátozza a munkaerő felvevő piacot.

21. ábra: Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)

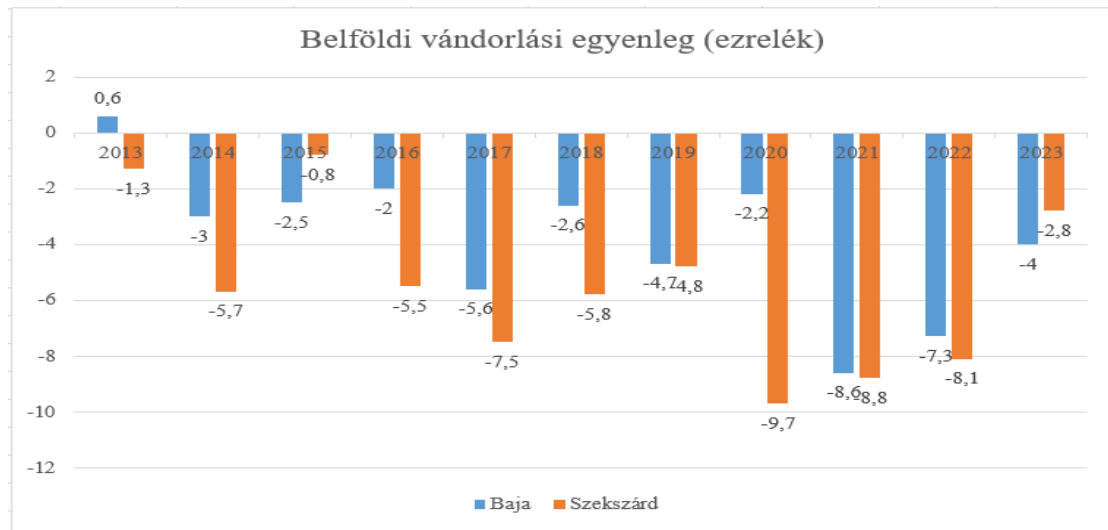
Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

A 21. ábrán látható a Természetes szaporodás/fogyás látható az elmúlt 10 év során. A népesség természetes változásait vizsgálja, amely megmutatja az élveszülések és a halálozások arányát. Ha az érték pozitív, abban az esetben a születések száma meghaladja a halálozásokét, így természetes szaporodásról beszélünk. Azonban, ha az érték negatív, akkor az természetes fogyásra utal, mivel a halálozások száma magasabb.

A 2013 és 2023 közötti időszakban a Bajára és Szekszárdra vonatkozó adatok 10 éves időtávban mindvégig negatívak voltak, ami sajnos mindkét város esetében tartós népességfogyást jelez. A legnagyobb természetes fogyás mértéke 2020-2022-ig volt látványos, ahol meghaladta -9,3 és -9,5 értéket (Covid- járvány). A kiváltó ok a Covid-19- járványhoz köthető halálesetek kiugró száma. A járvány különösen az idősebb generációt és a krónikus betegségekben szenvedőket érintette, ami jelentősen megnövelte a halálozási rátát. Ez az egyik legfőbb magyarázata a "természetes fogyás" hirtelen mélyülésének. Az adatok összességében változóan alakultak, de az csökkenés továbbra is jelentős, ami azt mutatja, hogy a születések száma mindkét városban sajnos továbbra is jelentősen alacsony.

Az adatok egyértelműen azt mutatják, hogy a vizsgált településeken, ami egyébként az egész országra jellemző demográfiai tendencia, az előregedő társadalom jelensége. A mai

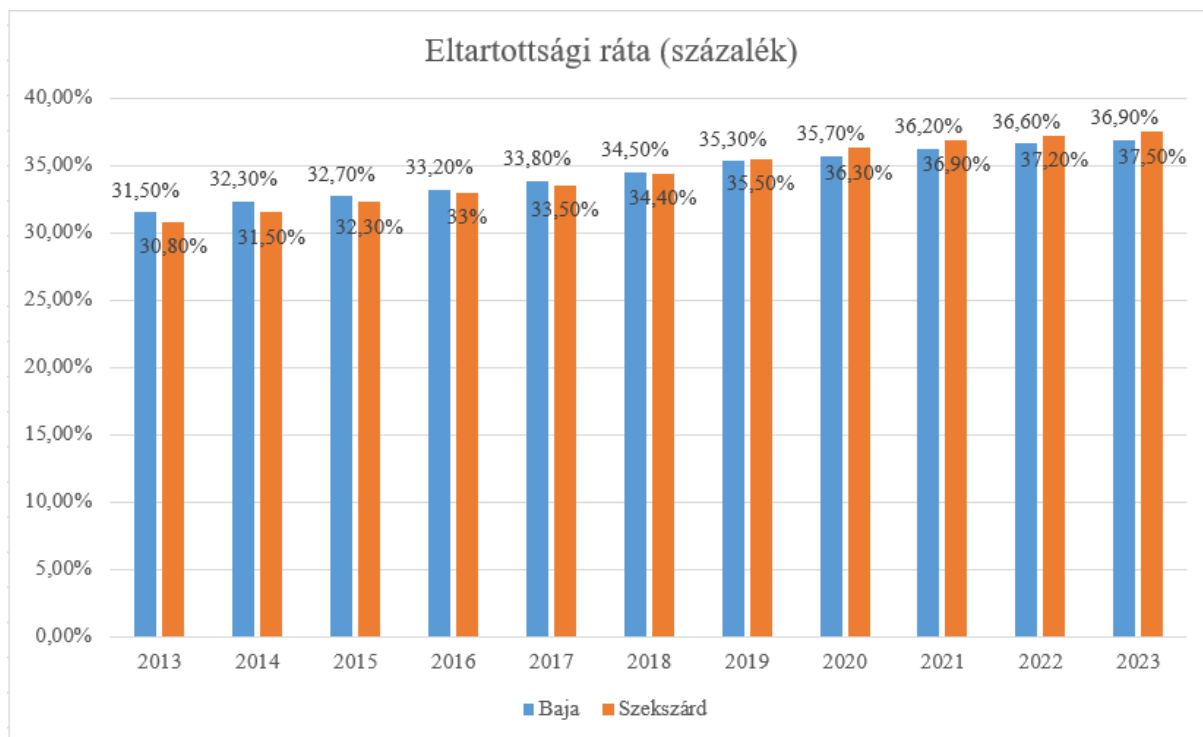
irányvonalakat olyan társadalmi folyamatok is alakítják, mint a nők tanulási idejének meghosszabbodása és a karrier építésének a fontossága, ami a családalapítás és a gyermekvállalás hajlandóságát későbbi időpontra teszi.

22. ábra: Belföldi vándorlási egyenleg (ezrelék)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

A belföldi vándorlási egyenleg egy olyan demográfiai mutató, amely megmutatja, hogy az adott területen egy bizonyos időszak alatt hány ezrelékkal nőtt vagy csökkent a belföldi vándorlás következtében az adott település népessége. Ha a mutató pozitív előjelű, akkor az odavándorlók száma magasabb, mint az elvándorlók száma. Viszont ha a mutató negatív előjelű, akkor az adott településről többen vándorolnak el, mint az újonnan beköltözők. Pozitív előjelű mutató csak Baja esetében lelhető fel 2013-ban, amikor 0,6 ezrelék volt a vándorlási egyenleg. Mindkét városra elmondható, hogy hullámzó értékekkel rendelkezik. Szekszárd esetében a legkiválóbb negatív vándorlási egyenleg 2020-2022-ig jellemző -9,7 és -8,1 ezrelék volt. A munkahelyek elvesztése, csökkentett bérek, illetve a gazdasági helyzet romlása hozzájárultak ahhoz, hogy többen költözhetek el a városból. Baja város esetében a 2021 és 2022-ben lelhető fel a legmagasabb negatív vándorlási egyenleg, -8,6 és -7,3 ezrelék. Sok esetben a költözés oka a jobb munkalehetőség vagy magasabb fizetés elérése a cél, így leginkább a főbb célpontok nagyobb városok, Pécs, Szeged Budapest vagy külföld. (Ausztria, Németország,...). A munkahelyek kevés száma az elvándorlást ösztönzi, főleg a fiatalabb generáció esetében.

23. ábra: Eltartottsági ráta (százalék)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

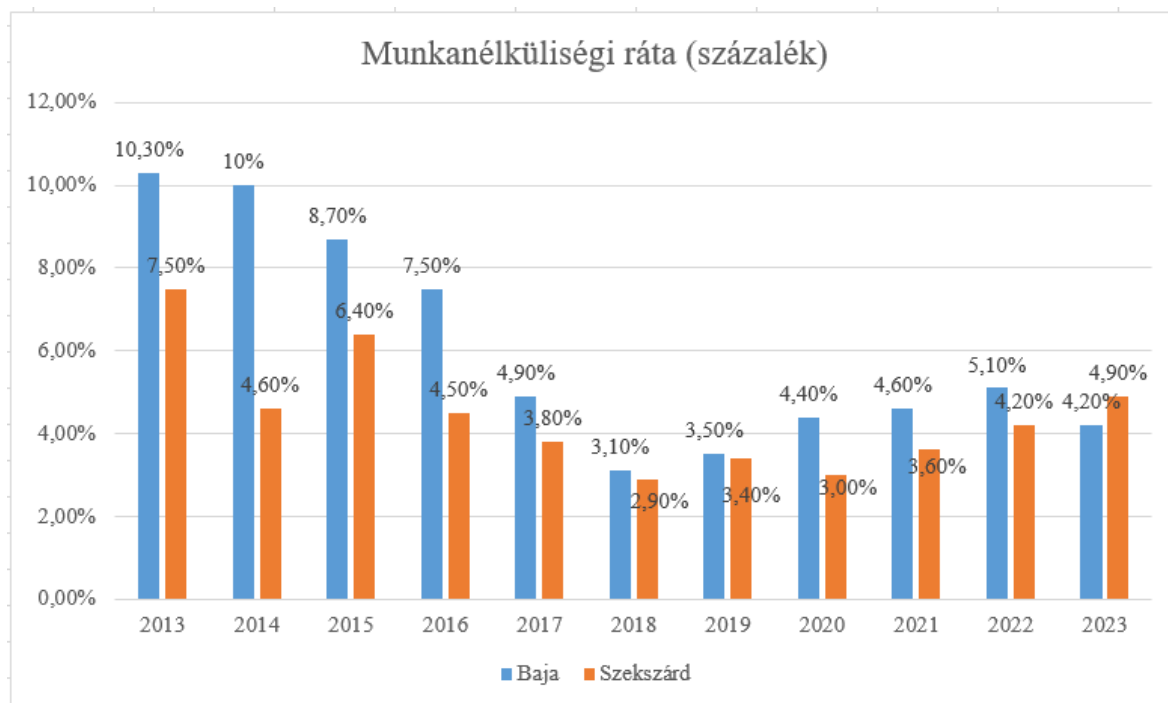
Az eltartottsági rátánál figyelembe vettem az állandó népességből 0–14 évesek arányát és az 65 évnél idősebb népességet a 15–64 éves népesség százalékában. Az eltartottsági mutatókkal a népesség korösszetételében a különböző változások eredményeit lehet vizsgálni. A számítás három fő korcsoportot figyelembe vételében történik: a gyermekkorúak, a felnőtt/aktív korúakat és az időskorúak aránya. A ráta segítségével megtudjuk, hogy az aktív korúakra mennyi eltartott személy jut. A 23. ábrán Baja és Szekszárd eltartottsági rátáját ábrázolja. A diagram adatai alapján 2013-ról 2023-ra fokozatosan emelkedett, megállapítható, hogy aktív munkaképes korúakra egyre több gyermek és időskorú jut napjainkban.

Baja város esetében a vizsgált 10 év alatt minden évben nőtt az eltartottsági ráta, hasonlóan, mint Szekszárd esetében, vagyis egyre több a gyermek és az időskorú népesség aránya. A bajai adatok 2013-ról 2023-ra több mint 5%-ot növekedtek, így 2023-ban már 369 eltartott fő jutott az aktív korúakra. A bajai és a szekszárdi adatok között csak pár százalékkal eltérés található. Az eltartottsági ráta jól szemlélteti, hogy a két város korösszetételében a gyermekek aránya, de különösképpen az időskorúak aránya meghaladja a munkaképes korúakét. A mutató egyértelműen szemlélteti az elöregedés folyamatát: mialatt a gyermekkorú népesség aránya

folyamatosan csökken, addig az időseké tartósan emelkedik, ami mind nagyobb terhet ró az aktív korú lakosságra.

3.5.2. A város gazdasági mutatói

24. ábra: Munkanélküliségi ráta (százalék)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

A 24. ábrán Baja és Szekszárd város munkanélküliségi rátája rajzolódik ki. A diagram alapján elmondható, hogy Baján jelentősen magasabb a munkanélküliség, mint Szekszárdon. Baján 2013-ban volt a legmagasabb a munkanélküliségi ráta, ami már meghaladta a 10%-ot is. Ezt követően fokozatos csökkenés figyelhető meg 2018-ig, majd ismét egy gyenge emelkedés tapasztalható 2022-ig Baja esetében. Szekszárdon a legmagasabb munkanélküliségi ráta 2013-ban volt 7,50%-os, a legalacsonyabb pedig 2018-ban 2,90%-os mutatóval. Mindkét város esetében egy csökkenést látunk, ami a 2013-as évektől egészen 2017-ig tartott, majd egy stagnálást, ami az elmúlt években csak kis mértékben változott. Elmondható, hogy Szekszárd kedvezőbb helyzetben van munkanélküliség tekintetében, mint Baja, az országos átlaghoz mérten is elmondható. Erre a kedvező helyzetre elsősorban a Paks közelsége gyakorol nagy hatást, illetve az M6 autópálya közelsége. Az ipari park mindkét városban jelen van, így előnyei a munkahelyteremtésen túl, a települések humán és gazdasági tőkéjének az erősítése.

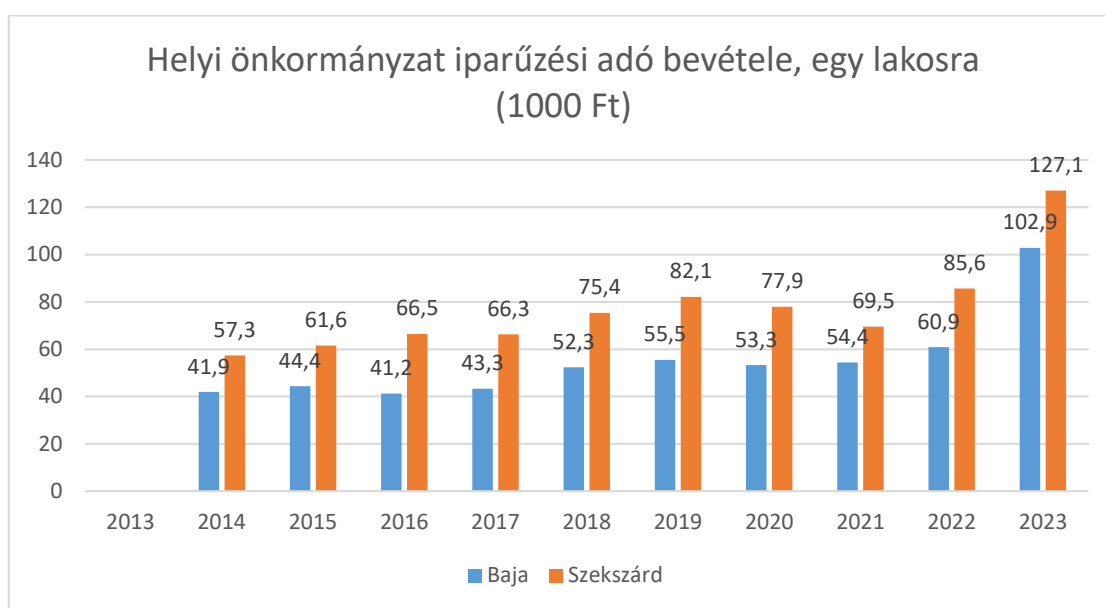
3. táblázat: Munkanélküliek aránya korcsoport szerint (százalék)

Munkanélküliek aránya korcsoport szerint (százalék)				
Megnevezés	Baja		Szekszárd	
	2013	2023	2013	2023
Nyilvántartott álláskeresők, 100 főre 15-64 évesre	4,6 %	1,5%	3,8%	2,4%
Legfeljebb 8 általános iskolát végzett nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék)	20,2%	18%	29,7%	36,9%
25 év alatti nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék)	18%	12%	18,4%	9%
45 év feletti nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék)	34,1%	53,2%	34,4%	48,6%

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

Az 3. táblázaton látható a munkanélküliek aránya korcsoportonként. Két évben 2013-ban és 2023-ban vizsgáltam meg az adatokat. A táblázat alapján elmondható, hogy az eltelt 10 év alatt történt több változás is. A munkanélküliek aránya 100 aktív korú (15–64 éves) főre hány nyilvántartott álláskereső jut 2013-ban és 2023-ban is csökkenés tapasztalható mindkét város esetében. A legfeljebb 8 általános iskolát végzett nyilvántartott álláskeresők aránya Baja esetében 2013-ról 2023-ra enyhe csökkenést mutat, Szekszárd esetében pedig növekedést, hiszen 10 év alatt 29,7%-ról emelkedett 36,9%-ra. A 25 év alatti nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék) az elmúlt 10 évben mindkét városban csökkenést mutatott, de Szekszárd városában ez az arány jelentős, hiszen megfeleződött. A 45 év feletti nyilvántartott álláskeresők aránya (százalék) sajnos mindkét városban drasztikusan megemelkedett, főleg Baja városában

34,1%-ról 53,2 %-ra. A táblázat alapján megállapítható, hogy a 25 év alatti munkavállalók körében a kormány biztosít SZJA-mentességet, amivel ösztönzi a fiatalok foglalkoztatását, így ezáltal hozzájárulhat a nyilvántartott álláskereső arányának csökkenéséhez. A kevésbé képzett munkaerő elhelyezkedési esélyei csökkentek Szekszárdon, a helyi munkaerőpiacon, ezt a folyamatot részben az iskolakötelezettség csökkentése (16. év) és a korai iskolaelhagyás is befolyásolhatja, amely a fiatalok alacsonyabb végzettségi szintjét eredményezi. A középkorú és idősebb munkavállalókat manapság kevésbé fogadják új a munkahelyeken. Számos 45 év feletti munkavállalónak korszerűtlen vagy alacsonyabb végzettsége van, ami megnehezíti az elhelyezkedést a modern, gyorsan változó munkaerőpiacon.

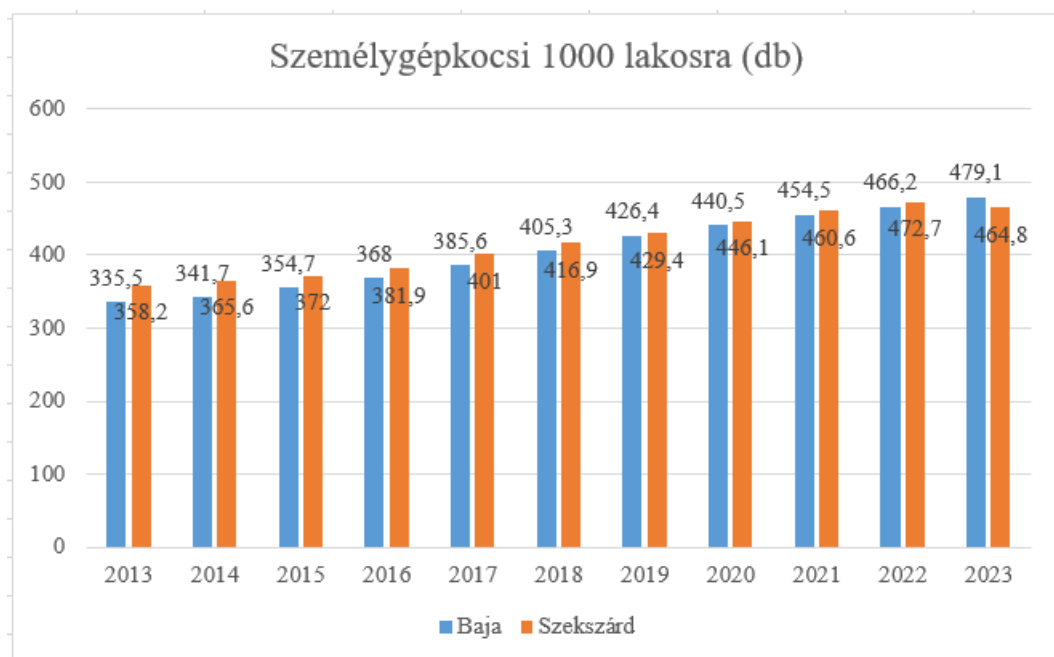
25. ábra: Helyi önkormányzat iparüzési adó bevétele, egy lakosra (1000 Ft)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

A települések gazdaságában meghatározóak az a mutató azt fejezi, hiszen azt mutatja meg, hogy a helyi önkormányzat iparüzési adó (IPA) bevételeiből mennyi jut egy lakosra vetítve. Ennek a segítségével tudjuk meg, a település gazdasági aktivitását és adóbevételi erejét. A helyi adóbevételek fő forrását az iparüzési adó adja. A 25. ábrán Baja és Szekszárd helyi önkormányzati iparüzési adóbevétele látható egy lakosra vetítve 1000 Ft ban 2014-től egészen 2023-ig. A TeIR adatbázisában a 2013-as év nem állt rendelkezésemre, így ebben az esetben nem láthatóak értékek a diagramon. Az ábrán látható, hogy a bajai adatsoron az egy lakosra jutó bevétel 2014-ről 2023-ra jelentősen meg nőtt 102.900 forintra. Szekszárd helyzete is hasonlóan alakult, 2014-ben az egy főre jutó bevétel 41.900 forint körül alakult, ami 2023-ra

pedig 127.100 forintig emelkedett. Mindkét városban a legmagasabb érték 2023-ben volt, ami meghaladta a 100.000 forintos mértéket az iparüzési adó egy lakosra jutó bevétele alapján. Minél több a helyi vállalkozása városban és minél több a tevékenységük, annál magasabb az egy főre jutó bevétel. Magas érték esetén az önkormányzat több forrással rendelkezik helyi szolgáltatások finanszírozására. Mindkét városban működik egy ipari park, Szekszárd jobb helyzetben van az M6 autópálya érintettsége esetén, ezért magasabb nettó árbevétellel is rendelkeznek.

3.5.3 Infrastrukturális mutatók

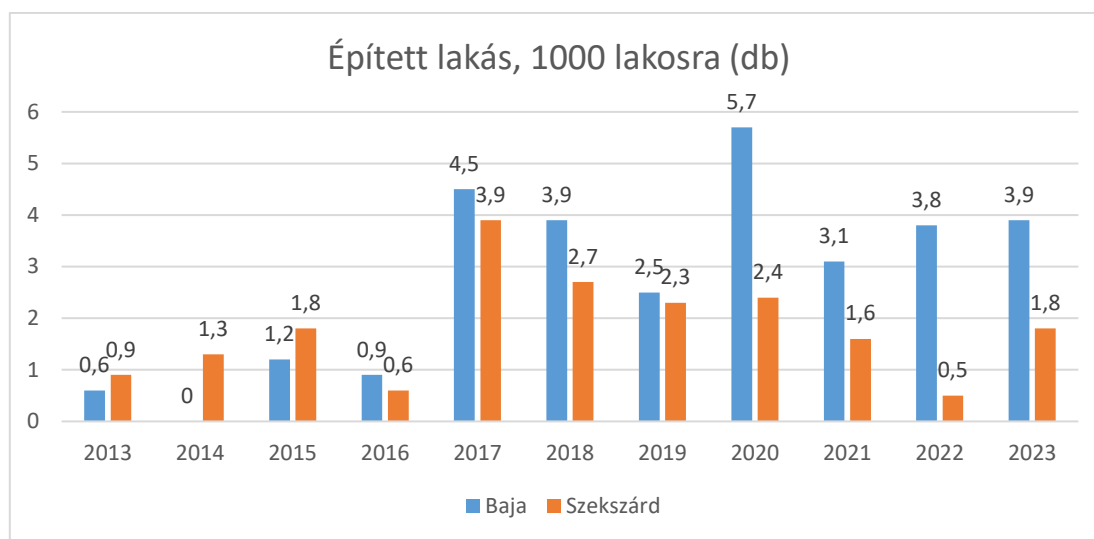

26. ábra: Személygépkocsik száma 1000 lakosra (db)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

A 26. ábrán a személygépkocsik számának alakulása látható 1000 lakosra levetítve. A diagram alapján elmondható, hogy az autók számának emelkedését mutatja a vizsgált tíz évben mindkét város esetében. Ez a tendencia országos szinten jellemző. A diagramon jól látszik, hogy Szekszárdon több az ezer lakosra jutó személyautóknak a száma, ami a lakosság jövedelmi helyzetéről is árulkodik. A magasabb jövedelemmel rendelkezők lakosok, nagyobb arányban vásárolnak autókat, valamint mindennaposan is igénybe veszik. A személyautók számának növekedése arra utal, hogy sokan a lakóhelyüktől távolabb vállalnak munkát, és számukra az autós közlekedés mindennappossá vált. Baján és Szekszárdon a tömegközlekedés jó, ugyanakkor

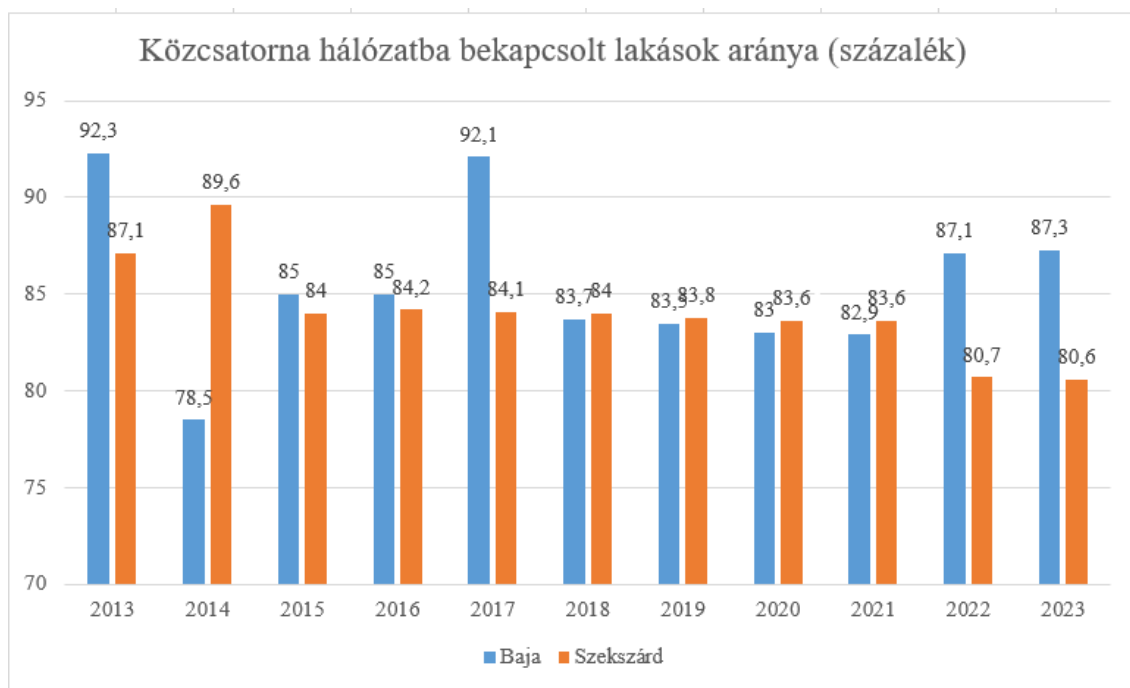
azok a lakosok, akik távolabb vállalnak munkát, gyakran a vasútállomás mellett parkolják le gépjárművüket, és vonattal folytatják további útjukat.

27. ábra: Épített lakások 1000 lakosra (db)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

Az épített lakások száma is jellemzi a jövedelemi és az infrastrukturális helyzetet a városokban. A 27. ábrán az épített lakások száma látható 1000 lakosra levetítve. Az adatok meglehetősen hullámzóan alakultak a tíz év során, mint Baja, és mint Szekszárd esetében. Ebben az esetben Baja város adatai alakultak kedvezőbben Szekszárd adataihoz képest. Baja város adatai a 2020-as évben az ötszörösére növekedett a 2013-as adatokhoz képest. Baja legalacsonyabb értéke 2013-ban volt 0,6, a legmagasabb pedig 5,7-es érték pedig 2020-ban volt. Szekszárd esetében a 2022-es 0,5-es értéke volt a legkisebb, a legnagyobb pedig 3,9-es érték volt 2017-ben. A tíz évet tekintve 2013-tól kezdetben minimálisan növekedtek az adatok, majd a 2017-es évtől való kiugrást követően, fokozatosan csökkenni kezdtek egészen 2023-ig. Baja városánál a legnagyobb érték 2020-ban volt, 2014-ben érte el a legkisebb értéket 0 volt. A következő években Baja esetében 2020-tól visszaesett, Szekszárd esetében pedig fokozatosan csökkentek az adatok és a 2023-as évtől növekedésnek indult. A 2017-es évtől országos szinten egy fellendülés figyelhető meg az építési kedvben, több új lakás épült, ami részben a kedvező hitelezési feltételeknek és állami támogatásoknak volt köszönhető.

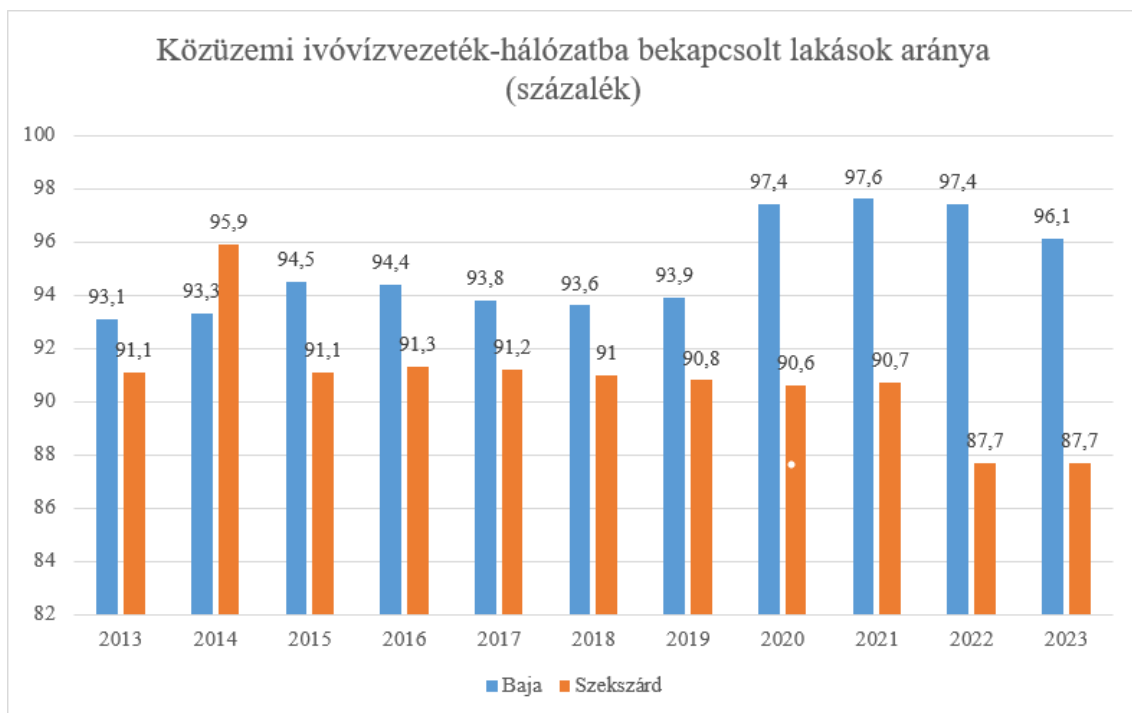

28. ábra: Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

Az infrastruktúra szempontjából kiemelt fontosságú a közcsatornahálózat. A 28. ábra alapján elmondható, hogy a közcsatornába bekapcsolt lakások aránya magas mindkét város esetében. A két település értékei között pár százalékos különbség figyelhető meg, a legnagyobb 2014-ben található, ahol Baja közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya 78,5% volt, Szekszárd esetében ekkor volt a legmagasabb 89,6 %-kal. A 2015-től 2021-ig a bajai és a szekszárdi adatok közt nem volt nagyobb eltérés, kivéve a 2017-es évet, ahol Baján 92,1 %-os kiépítettségű volt a közcsatornahálózat. Ezzel szembe a bajai értékek pár százalékos emelkedtek a 2022-2023-as években, míg Szekszárdon ugyanebben az években a bekapcsolt lakások aránya lecsökkent 2022-ben 80,7%-ra, 2023-ra pedig 80,6%-ra. Mindkét városban a közcsatornahálózat magas szintű kiépítettséget mutat, de az utóbbi években eltérő irányvonalak figyelhetők meg: Baja folyamatosan fejleszti hálózatát, míg vele ellentétben Szekszárdon a bekapcsolt lakások aránya csökkent.

Ez arra enged következtetni, hogy Baja infrastrukturális fejlesztései hatékonyabbak, míg Szekszárdon az új lakóingatlanok még nem kapcsolódtak a közcsatornahálózathoz.

29. ábra: Közüzemi ivóvízvezeték hálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék)

Forrás: Saját szerkesztés TeIR adatbázis alapján, 2025.

A közcatornahálózat mellett az ivóvízvezetéknek is nagy jelentősége van, amit a mellékelt ábra is mutat. A közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya látható 29. ábrán 2013-tól 2023-ig. Szembetűnő, hogy jobb értékek láthatóak, mint a 28. ábrán található közcatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya tekintetében. Bajánál 2020-tól 2023-ig láthatunk látványos emelkedést, illetve Szekszárdnál ezzel ellentétben fokozatos stagnálás látható egészen 2015-től egészen 2021-ig, majd 2022 és 2023-ban pedig csökkenés figyelhető meg. Baja legalacsonyabb értéke 2013-ban volt 93,1%-kal, Szekszárdé pedig 2022 és 2023-ban mindkét évben 87,7 % volt. A közcatornahálózatba bekapcsolt lakások arányához viszonyítva az ivóvízvezetékbe bekapcsolt lakások aránya magasabb, ami érthető, hiszen az ivóvíz-ellátás alapvető és elsődleges közszolgáltatásnak számít.

A szekunder adatok elemzése, valamint a primer kutatás eredményeinek szintetizálása érdekében a továbbiakban egy **SWOT-analízist** mutatok be. Az alábbi elemzés Baja városának fejlesztési helyzetét, valamint annak lehetőségeit foglalja össze. Az elemzés nemcsak a dokumentumok és statisztikai adatok kiértékelésén alapul, hanem a primer kutatás során bevont, szakértői véleményét is szintetizálja. Ez az adatelemzés segít a település legfontosabb belső adottságainak és a külső környezetének a feltárását. A cél, hogy feltárja a település

legfontosabb erősségeit és gyengeségeit, valamint a külső tényezőket, amelyek lehetőséget vagy pedig veszélyt jelentenek a jövőbeni fejlődésre. Az elemzés segítséget nyújt a továbbiakban, Baja város stratégiai irányainak és fejlesztési prioritásainak meghatározásához.

<p><u>Erősségek (belső):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Korszerű agrotechnikai rendszerek, - Gazdag épített és természeti értékek, - Közlekedési infrastruktúra: Dunai-híd, határátkelő, vasúti kapcsolat - Meglévő és működő kikötő logisztikai háttérrel, - Intézményrendszer és kereskedelmi szolgáltató hálózat jelenléte. 	<p><u>Gyengeségek (belső):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Periférikus fekvés a régión és vármegyén belül, - Főút zsúfoltsága, → környezeti terhelés - Vasúti infrastruktúra fejletlensége, - Város É-D-i elnyújtottsága, alközpontok meglétének a hiánya, - Duna-parti ipari zóna korlátozza a lakosság és a folyó kapcsolatát, nehéz megközelíthetőség, - Fiatalok folyamatos elvándorlása, kevés új vállalkozás és munkahely létrejötte.
<p><u>Lehetőségek (külső):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Logisztikai szerep fejlesztése, EU-határvárosa, Duna menti fekvésének az előnye, - Kikötő további fejlesztése és Duna nemzetközi hajóforgalmának további ösztönzése, - M6/M9 gyorsforgalmi utak kapcsolódása az autópályákhoz valamint az 51-es, 55-ös főutak fejlesztése - Hajós–Bajai borvidék és turizmus fellendítése a körzetben, - Hazai és uniós források, befektetésösztönzés, vállalkozások támogatása, - Térségi együttműködések és nemzetiségi kapcsolatok további erősítése. 	<p><u>Veszélyek (külső):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Periférikus helyzetből adódó további hátrányok, - Külföldi tőkebeáramlás korlátozottsága, - Térség csökkenő népességszáma és romló munkaerő-piaci helyzet, - Jogi és gazdasági szabályozás a betelepülő vállalkozásoknak.

4. táblázat: SWOT-analízis

Forrás: Saját szerkesztés alapján, 2025. (ITS, 2022)

3.6. Következtetések, javaslatok

Baja esetében a legfontosabb területfejlesztési kiindulópontokat a Duna és a Sugovica által biztosított vízi potenciál, a Gemenc által nyújtott természeti értékek, valamint a határ közelségéből adódó logisztikai és turisztikai lehetőségek jelentik. Ezek azok a stratégiai adottságok, amelyekre a város jövőbeni fejlesztési programjainak épülnie kell. Baja így olyan település, amely számos, jelenleg részben kiaknázatlan fejlesztési tartalékkal rendelkezik – ez pedig megalapozza a város területfejlesztési lehetőségeinek további vizsgálatát.

Az első hipotézisem igazolást nyert, miszerint Baja regionális szerepe és szolgáltatási kínálata miatt nem vonzó a betelepülők számára a vizsgált időszakban. A vizsgált tíz éves periódusban a beáramló népesség száma csökkenést mutatott. Fontos kiemelni, hogy bár a demográfiai mutatók alapján a társadalom előregedése jellemzi, a gazdaság és infrastruktúra stabilitása és regionális meghatározó szerepe még a mai napig kiaknázatlan. A kutatás során, mind a kérdőíves, mind az interjúk eredmények alapján, kirajzolódott, hogy Baja földrajzi elhelyezkedése kettős. A Duna közelsége stratégiai előnyt jelent, de egyben hátrányt is jelent, mivel határmenti helyzete periférikus helyzetbe szorítja, így kiesik a centrum térségek látóköréből. A humán erőforrás képzettségi mutatói javultak, ami megalapozza a jövőbeli fejlesztési lehetőségeket. Veszélyeztetett csoportnak tekinthetők az elavult, hiányszakmával rendelkezők, a középfokú, de nem keresett végzettséggel rendelkezők, valamint a szakmanélküli személyek.

A második hipotézisem igazolódott, Baja kiemelkedő természeti környezetére vonatkozott, amelyet a festői szépségű Gemenci ártéri világ határoz meg, jelentős része pedig a város közigazgatási területéhez tartozik. Itt található Európa egyik legnagyobb összefüggő ártere. A vizsgálatok eredményei alapján a hipotézisem igazolást nyert, mivel a térség természeti adottsága valóban jelentős, viszont jelenleg még kiaknázatlan lehetőséget kínál a fenntartható turizmus és a zöld gazdaság számára. A terület a kijelölt turistaútvonalakon, szabadon látogatható, mivel itt húzódik a Rockenbauer országos Kéktúra útvonala is. A védettséget nem élvező természetközeli állapotú rét, legelő, nádas és vízállás található, amelyek kulcsszerepet töltenek be a helyi flóra és fauna megőrzésében. Az Országos Területrendezési Terv alapján országos jelentőségű tájvédelmi területi övezetek is fellelhetők. A védelem alatt nem álló természeti értékeket javasolt helyi védelemmé nyilvánítani. a település rendelkezik Környezetvédelmi Programmal, melynek megvalósítása folyamatban van. A település földrajzi fekvése kedvező a napenergia hasznosítása szempontjából. A város levegőminőségi állapota

évről évre javuló tendenciát mutat. A város külterületeit vízfolyások szabdalják, amely kedvező szélviszonyok mellett pozitív hatást gyakorolhat a városi éghajlatra, ebből a szempontból kiemelkedő a Duna szerepe. A városban több helyi védettséget élvező facsoport található, melyek a zöldinfrastruktúra fontos elemei. A várostól Ny-ra helyezkedik el a Gemenc, melynek ökológiai állapotban tartása kiemelt természetvédelmi feladat, hiszen a vizes élőhelyek révén hozzájárul a városi klíma javításához.

A harmadik hipotézisem szintén igazolódott, a városfejlesztéssel összefüggő stratégiai, tervezési és fejlesztési feladatok végrehajtása Baja Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának Városfejlesztési és Városüzemeltetési Irodájához, a Vagyongazdálkodási Irodához és a Főépítész Irodához tartozik. Az önkormányzat jelenleg hatékonyan látja el a projektmenedzsmenttel kapcsolatos feladatokat, rendelkezik a szükséges szakértelemmel. A nagy volumenű beruházások hatékonysága érdekében megfontolandó külső szakértői szervezet bevonása. Ami a civil részvételét illeti, a döntéshozatali mechanizmusokban a lakosság korlátozott beleszólással rendezik. A Polgármesteri Hivatal 2025 szeptemberében egy lakossági kérdőívet tett közzé, hogy felmérje a helyi szolgáltatásokkal való elégedettséget.

A negyedik hipotézisem szintén megerősítést nyert, a városi lakosság megtartó képesség szempontjából alapvető, hogy a fiatalabb korosztály számára megfelelő minőségű és választékú szórakozási, művelődési, kulturális és sportolási lehetőségek álljanak rendelkezésre. Az elvándorlás megerősíti a hipotézis relevanciáját a demográfiai egyensúly romlása szempontjából. Emellett kiemelten fontos jelentőségű a diplomás munkahelyek kínálatának bővítése és a végzett értelmiség helyben tartása. A cél eléréséhez összetett fejlesztésekre van szükség, ami megköveteli a felsőoktatás fejlesztése mellett a turisztikai attrakciók, szolgáltatások és a helyi gazdaság megerősítését. Összességében elmondható, hogy miszerint a társadalom előregedési folyamatot mutat, az elvándorlás mértéke növekszik, ami különösen a képzett fiatalok körében jellemző. Ahhoz, hogy a jövőben is élhető, vonzó és fenntartható város maradjon, elsődleges fontosságú a gazdasági alapok megerősítése. Ezt egyrészt a már meglévő működő vállalkozások megerősítésével és aktív támogatásával érhető el, másrészt az Ipari Park infrastruktúrájának innovatív fejlesztése útján, hogy minél jobban tudja vonzani és továbbra is szolgálni a befektetői igényeket.

Érdemes megjegyezni, hogy a Nemzeti Fejlesztés 2030- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció (OFTK) több helyen is kiemeli Baja városát. A dokumentum a „Nemzeti és perspektivikusan nemzetközi jelentőségű városi térségek” című fejezetben

hivatkozik Bajára, Ózd városával együtt, olyan településeként említi, amely nem rendelkezik több vármegyére kiterjedő térszervező potenciállal, mégis meghatározó szerepet tölt be a saját megyéjén belüli térszervezésben és a térkapcsolatok fenntartásában. Baja városa már jelenleg is fontos termelési és szolgáltatási funkciókat lát el, valamint markáns gazdasági és esetleg innovációs profilokkal rendelkezik, melyek a jövőbeli fejlesztések révén tovább erősíthetők.

A BYD elektromosautó-gyár létesítése Szegeden egy regionális léptékű gazdasági esemény, amely Baja városának **közvetett lehetőségeket és kihívásokat** jelenthet egyaránt. Szeged és Baja földrajzi közelsége 99 km, így a gyár **munkavállalói vonzáskörzete** valószínűleg elérheti Baját is, lehetőséget teremtve a helyi munkaerő számára az ipari szektorban való elhelyezkedésre. Baja számára **beszállítói lehetőségeket**, vagy **logisztikai és szolgáltatási partnerséget** is jelenthet, kihasználva a Duna-menti elhelyezkedését. A szegedi gyár által generált jelentős lakásigény és az általa kiváltott ingatlanpiaci áremelkedés, így Baja felé terelheti a lakáskeresletet. Ez a tendencia kihasználható a város **népességmegtartó képességének növelésére**, amennyiben a városvezetés megfelelően reagál a lakhatási és infrastrukturális igényekre.

4. Összefoglalás

Az elmúlt időszakban Baja regionális központként fokozatosan erősítette pozícióját a Dél-Alföldön. A fejlett infrastruktúra, a kiemelkedő természeti környezet (Duna, Sugovica) és a nyugodt városi atmoszféra növeli vonzerejét a lakosság és a befektetők számára. Ez a dinamika keltette fel szakmai érdeklődésemet, ösztönözve arra, hogy feltárjam a település vonzó tényezőit és azonosítsam a potenciális fejlesztési irányokat. Mivel személyes tapasztalatom alapján közvetlenül és közvetetten érintett vagyok a helyi folyamatokban, a diplomadolgozat téma választásában egyértelműen a Baja városára esett a választásom. Arra törekedtem, hogy átfogó képet adjak a település jelenlegi szerepköréről, funkcióiról és a jövőbeli fejlesztések lehetőségeiről.

A diplomadolgozat elméleti fejezeti részletesen kifejtem a terület-és településfejlesztés, valamint a városfejlesztés alapvető fogalmait. Továbbá bemutatásra került az Európai Unió Regionális Politikája, a NUTS-rendszer és annak hazai alkalmazása, végül pedig maga Baja városa. Baja városa kedvező földrajzi elhelyezkedéssel rendelkezik, hiszen a Duna mentén fekszik, gazdag történelmi múlttal és kultúrával rendelkezik, ami jelentősen növeli regionális vonzerejét. Sajnos Baja esetében is érzékelhető az elöregedő társadalom hatása, ami leginkább a demográfiai összetételben és a negatív természetes szaporodási értékekben mutatkozik meg. Ezzel szemben a gazdasági mutatók kedvezőek: a helyi munkaerő jól képzett, a munkanélküliségi ráta alacsony, az országos szintnek megfelelő, illetve több jelentős vállalat is megtelepedett a térségben. A város infrastrukturális helyzete ugyancsak előnyös, különösen a közműellátottság tekintetében.

A település átfogó elemzésének biztosítása érdekében a saját kutatásomat két fő módszer alkalmazásával végeztem. Primer kutatásomban hat, a város életét jól ismerő és abban meghatározó szerepet töltő személlyel készítettem személyes interjút. A szekunder kutatás keretében Baja demográfiai, gazdasági és infrastrukturális mutatóit vizsgáltam, összehasonlítva az adatokat egy másik hasonló népességszámmal rendelkező városéval, Szekszárddal. Az adatok forrásául az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszert (TeIR) vettem alapul. Az elemzés a vizsgált területi folyamatokat a 2013 és 2023 közötti tíz éves időszakra terjedt ki. A primer és szekunder kutatási eredmények alapján, valamint a Baja Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS) főbb megállapításainak szintetizálása céljából, a dolgozat kulcsmódszereként egy SWOT-analízist is alkalmaztam.

Az első hipotézisem szerint, a kérdőíves felmérés és az elkészített interjúk egyaránt megerősítettek abban, hogy Baja nem annyira kedvelt célpont a letelepedők számára. A lakosság negatívan ítéli meg a város regionális elérhetőségét és a munkahelyi lehetőséget, illetve az egészségügyi ágazatot. A válaszadók megemlítették a közlekedési hálózat hiányosságait, ami nagyban megkönnyítene a napi bejárást a városba az ingázók számára. Baja város jelenlegi településfejlesztési stratégiái és programjai nem képesek maradéktalanul kielégíteni a helyi lakosság hosszú távú társadalmi-gazdasági és infrastrukturális igényeit, ami hosszabb távon befolyásolhatja a város lakosságmegtartó képességét és életminőségét. A város vonzerejét vizsgálva azonban a kutatás a turizmus fejlesztésének szükségességére is rámutat.

Ezzel párhuzamosan Baja önmagában is jelentős vonzerővel bír, mivel a legtöbb szolgáltatás már helyben is elérhető.

A második hipotézisem szintén igazolást nyert, miszerint a város turisztikai vonzereje fejlesztésre szorul. Ez alátámasztja azt a tényt, hogy a Bajára látogatók jellemzően egy napnál nem töltenek el több időt a városban. A helyi turizmus jelenleg főként a Duna, a Sugovica és a Halfőző Fesztivál köré koncentrálódik. A város többi turisztikai attrakciója kevesebb figyelmet kap, ami fejlesztési potenciált jelent. Baja kiemelkedő földrajzi elhelyezkedése és gazdag természeti adottságai, különös tekintettel a Sugovica folyóra, a Dunára és a Gemenci erdőre jelentős, de egyelőre kiaknázatlan potenciált rejtenek a fenntartható turizmus fejlesztése és a zöld gazdaság erősítése terén. A vonzerők ellenére a megfelelő stratégiai keretek hiánya akadályozza ezen lehetőségek teljes körű kihasználását. Baja város jelenlegi fejlesztési tervei és stratégiái bár tartalmazznak elemeket, még nem fordítanak kellő hangsúlyt a környezeti fenntarthatóság elveinek teljes körű érvényesítésére, és a klímaváltozás hatásaihoz való adaptáció fontosságára. Ez hosszabb távon veszélyezteti a város Baja környezeti és gazdasági stabilitását, amennyiben nem erősítik meg a zöld szempontok integrációját.

A harmadik hipotézisem is igazolást nyert. A városfejlesztési folyamatokban és a kapcsolódó döntéshozatali mechanizmusokban a helyi lakosság részvétele és bevonása jelenleg korlátozott, ami érezhetően csökkenti a fejlesztési projektek társadalmi elfogadottságát, és a hosszú távú sikeres megvalósítását. A lakossági visszajelzések, a helyi lakosok mértéke nem éri el az optimális szintet, ami negatívan befolyásolja a stratégiai döntések legitimitását. Baja város településfejlesztési tevékenységei és stratégiái összhangban állnak a Dél-alföldi régió fejlesztési célkitűzéseivel és prioritásaival. Ez az integráció alapvető fontosságú, mivel elősegíti a térségi együttműködést és hozzájárul a regionális versenyképesség hosszú távú javításához.

Az utolsó hipotézisem szerint, Baja városában a fiatal korosztály számára kínált lakhatási és foglalkoztatási lehetőségek nem elegendőek vagy nem szinkronizálnak az igényekkel és az elvárásokkal. Ez az állításom is beigazolódott. A strukturális hiányosság jelentősen hozzájárul a fiatalok levándorlásának a növekedéséhez, ami hosszabb távon komolyan hátráltatja a város demográfiai egyensúlyát és a lakosságmegtartó képességét.

Kutatásom összegzése, a primer és a szekunder kutatási eredményeimre támaszkodva, azt mutatja, hogy Baja egy jól prosperáló regionális központtá válhat a jövőben, ha az endogén erőforrásaira támaszkodik. A település a jövőben gazdaságilag és társadalmi szempontból is élhető lenne, amihez hozzájárul a kedvező regionális elhelyezkedés és a Duna közelsége. A kutatásom egyértelműen rámutatott, hogy a legnagyobb szükség a fejlesztési beavatkozásokra a turizmus, az egészségügy és a városon belüli közlekedésen van.

Diplomadolgozatom aktuális információforrásként szolgálhat mindazok számára, akik mélyebb betekintést kívánnak nyerni a város jelenlegi helyzetébe és a fejlődési tendenciába. Emellett támogathatja a jövőbeli fejlesztési irányok meghatározásához szükséges stratégia döntéshozatalt. A kutatás eredményei továbbvezethetők, lehetőséget kínálva az egyes ágazatokra vonatkozó részletes fejlesztési tervek kidolgozására.

5. Irodalomjegyzék

- 1) **Bajnai L. (2011):** *Az épített örökség integrált védelme az operatív városfejlesztés eszköztárával. Doktori (Phd) értekezés.* Budapest, Scolar Kiadó, 17.o.
- 2) **Barta A. (2014):** *Településfejlesztés, infrastruktúra-fejlesztés.* Budapest, NKE c. tanulmány, 5. o.
- 3) **Beluszky P. (2003):** *Magyarország településföldrajza,* Budapest-Pécs, Dialóg Campus
- 4) **Campbell S. (1996):** *Green Cities, Growing Cities, Just Cities? Urban Planning and the Contradictions of Sustainable Development,* Journal of the American Planning Association, 296–312
- 5) **Európa Bizottság (2010):** *A bizottság közleménye: EURÓPA 2020 Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája,* Közlemény (COM/2010/2020). Brüsszel/Luxemburg, Európai Unió Kiadóhivatala
- 6) **Európai Bizottság (2020):** *Fenntartható Városfejlesztési Stratégiák Kézikönyve.* Luxemburg, Európai Unió Kiadóhivatala
- 7) **Európai Községek Bizottsága (2008):** *A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak: Zöld könyv a területi kohézióról – Előnyt kovácsolni a területi sokféleségből,* (COM/2007/683). Brüsszel/Luxemburg, Európai Unió Kiadóhivatala
- 8) **Faragó L. (1987):** *A területfejlesztés fogalmáról.* *Tér és Társadalom* 1 (1), MTA RKK DTI, Pécs, 5–16.o.
- 9) **Gálosi-Kovács B. – Haffner T. (2017):** *A területfejlesztés intézményrendszerének változása Magyarországon. Területfejlesztés és Innováció,* 11 (1), Folyóirat Pécs, 22–35 o.
- 10) **Hall P. (2019):** *Urban and Regional Planning,* London, Routledge Publisher
- 11) **Horváth Gy. (1998):** *Európai regionális politika,* Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 1-26 o.
- 12) **Horváth Gy. (2001):** *Decentralizáció és regionalizmus Európában,* Regionális Politika és Gazdaságtani Doktori Iskola, Pécs, Habilitációs előadások, 7-47. o.
- 13) **Illés I. (2008):** *Regionális gazdaság – Területfejlesztés.* BME-GTK, Budapest, Typotex Kiadó, 230-264 o.
- 14) **ITS Baja Megalapozó vizsgálat (2022):** *Helyzetfeltárás és helyzetelemzés,* Baja

- 15) **Jenks M.-Colin J. (2010):** *Dimension of the Sustainable City*, Springer Publisher, Netherlands, 184-241
- 16) **Jószai A. - László L. – Tózsai I. (2018):** *Településtervezés és településfejlesztés*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 27-56. o.
- 17) **Jószai A. (2007):** *Regionális politika I., A hazai területfejlesztés és intézményrendszere*, Budapesti Corvinus Egyetem, Közigazgatástudományi Kar, Budapest, 11-59 o.
- 18) **Józsai A. (2021):** *A városfejlesztés magyarországi és romániai tervezési eszközeinek összehasonlító elemzése az erdélyi Barót Város fejlesztési tervei tükrében*. Doktori (PhD) értekezés, NKE Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola, Budapest, 30-32 o.
- 19) **Káposzta J. – Tóth T. (2013):** *Regionális és vidékfejlesztési ismeretek – Elméleti jegyzet*. Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centruma, Debrecen, 102 o.
- 20) **Káposzta J. (2007):** *Regionális gazdaságtan (Tankönyv)*, Gödöllő, Szent István Egyetemi Kiadó, 50-120 o.
- 21) **Kun G. (2021):** *Modern városok program, A megyei jogú városok Ipari Parkjaiban letelepedett vállalkozások ökonómiai és telephelyválasztási preferenciáinak vizsgálata*, Debrecen, Doktori (PhD) értekezés, 25-26 o.
- 22) **Lengyel I. (2010):** *Regionális gazdaságfejlesztés*, Akadémiai Kiadó Zrt., 125-128 o.
- 23) **Martin P. (2003):** *Making globalisation work for everyone: European regional policy and the lessons from theory*, Brussels, European Investment Bank Papers, , 3-19
- 24) **Meggyesi T. (2006):** *Településfejlesztés*, Budapest, Egyetemi jegyzet BME, 32. o.
- 25) **Merk Zs. (1989):** *Emlékkönyv a bajai múzeum 50 éves évfordulójára*, Antikvár, Baja
- 26) **Nagy H. (2009):** *Barca-jelentés, avagy a regionális politika jövője*, egyetemi jegyzet, Gödöllő, SZIE-GTK RGVI
- 27) **Nebojszki L. (2003):** *Gemenc gyöngyszeme, a Kádár-sziget*. Természet Világa, Budapest, 134. évfolyam, 2. szám, 2003. február
- 28) **Németh Zs. (2011):** *Az urbanizáció és a térségi társadalomszerkezet változása Magyarországon 1990 és 2001 között*, PTE PhD értekezés, Pécs, 198-200 o.
- 29) **Rechnitzer J. (2007):** *Település és fejlesztés – A közszolgáltatások hatékonyságának növelése a területfejlesztésben*. KSzK ROP 3.1.1. Programigazgatóság, Budapest, 13-62 o.

- 30) **Szabó P. (2005):** *A NUTS rendszer ki- és átalakulása.* Comitatus XV. évf. 8-9.sz. (aug.-szept.), 7-13 o.
- 31) **Urbánné Malomsoki M. – Nagyné Pécsi K. – Szabó V. (2013):** *A járási rendszer és az átalakított önkormányzati feladat ellátási struktúra kialakításának hatása a településekre.* In: 64 Lukovics M. – Savanya P. (szerk.): *Új hangsúlyok a területi fejlődésben.* Szeged, JATEPress, 261-278 o.
- 32) **Wheeler S. (2013):** *Planning for Sustainability Creating Livable, Equitable and Ecological Communities,* London, Routledge Publisher, 30-32

Egyéb irodalmak:

- 1) Központi Statisztikai Hivatal: Területi atlasz – Régiók
https://www.ksh.hu/teruletiatlasz_regiok
Letöltés ideje: 2025.09.01.; 15:41
- 2) Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (2022)
<https://www.oeny.hu/oeny/teir/#/>
Letöltés ideje: 2025.09.08.; 17:10
- 3) A statisztikai célú területi egységek közös nomenklatúrája (NUTS)
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/99/a-statisztikai-celu-teruleti%20egysegek-kozso-nomenklaturaja-nuts->
Letöltés ideje: 2025.09.10.; 18:12
- 4) 1996. évi XXI. törvény: A területfejlesztésről és a területrendezésről
<https://njt.hu/jogszabaly/1996-21-00-00>
Letöltés ideje: 2025.09.08., 17:30
- 5) NUTS - Nomenclature of territorial units for statistics - History
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/history>
Letöltés ideje: 2025.09.10.; 18:30

6) Baja város közigazgatási térképe

<https://data2.openstreetmap.hu/terkep/Baja>

Letöltés ideje: 2025.09.11.; 19:02

7) Baja város elhelyezkedése

<https://www.openstreetmap.org/search?query=baja&zoom=7&minlon=11.074218750000002&minlat=44.73892994307368&maxlon=27.949218750000004&maxlat=49.51807644873301#map=8/46.792/19.495>

Letöltés ideje: 2025.09.13.; 13:00

8) 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100189.tv>

Letöltés ideje: 2025.09.10.; 17:05

Ábrajegyzék:

1. ábra: Magyarország régiói (8 db).....	11
2. ábra: Baja megyei jogú város elhelyezkedése.....	18
3. ábra: Baja címere 1696. december 24. a várossá nyilvánítás napja (Ádám és Éva a Paradicsomban).....	20
4. ábra: Baja város közigazgatási területe.....	22
5. ábra: Baja városrészei.....	25
6. ábra: A válaszadók foglalkozás szerinti megoszlása.....	33
7. ábra: A kitöltők legmagasabb iskolai végzettsége.....	34
8. ábra: A válaszadók lakóéveinek a megoszlása a városban/környékén.....	34
9. ábra: Baja város életminőségének lakossági megítélése.....	35
10. ábra: A városi szolgáltatásokkal való elégedettség.....	36
11. ábra: A munkalehetőségek elérhetőségének a megítélése Baján/környékén.....	36
12. ábra: A város hosszú távú vonzereje a fiatalok számára.....	37
13. ábra: A munkahelyteremtés kiemelt ágazatai Baján.....	38
14. ábra: A városfejlesztés legfontosabb prioritásai.....	39
15. ábra: Lakossági részvétel a helyi döntéshozatalban.....	39
16. ábra: Bajai felsőoktatás hatás a városi életre.....	40
17. ábra: Lakossági vélemény a városi eseményekről.....	40
18. ábra: Turisztikai lehetőségek megítélése a helyeik szerint.....	41
19. ábra: Szófelhő, melyik három szóval jellemezné Baját.....	41
20. ábra: Lakónépesség száma (fő).....	43
21. ábra: Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék).....	44
22. ábra: Belföldi vándorlási egyenleg (ezrelék).....	45
23. ábra: Eltartottsági ráta (százalék).....	46
24. ábra: Munkanélküliségi ráta (százalék).....	47
25. ábra: Helyi önkormányzat iparüzési adó bevétele, egy lakosra (1000 Ft).....	49
26. ábra: Személygépkocsik száma 1000 lakosra (db).....	50
27. ábra: Épített lakások 1000 lakosra (db).....	51
28. ábra: Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék).....	52
29. ábra: Közüzemi ivóvízvezeték hálózatba bekapcsolt lakások aránya (százalék).....	53

Táblajegyzék:

1. táblázat: A NUTS rendszer szintjei (Nagy, 2009).....	9
2. táblázat: Baja város lakosság számának az alakulása 1995-2025 között.....	24
3. táblázat: Munkanélküliek aránya korcsoport szerint (százalék).....	48
4. táblázat: SWOT-analízis.....	54

6. Mellékletek

1.sz. melléklet: felhasznált interjú kérdések

1. Hogyan ítéli meg Baja város és a Bajai járás jelenlegi helyzetét, társadalmi-gazdasági szempontból?
2. Milyen a település demográfiai helyzete? Tapasztalható-e népességnövekedés vagy csökkenés az elmúlt években? Várható-e változás a jövőben?
3. Milyen a helyi gazdaság helyzete? Mely ágazatok a legmeghatározóbbak Baján?
4. Melyek a város legnagyobb munkaadói? Vannak-e nagyvállalatok vagy ipari központok a térségben?
5. Mennyire fejlett a város infrastruktúrája? (közlekedés, közművek, digitális infrastruktúra stb.)
6. Mit gondol Baja szerepéről a járásban és a tágabb térségben? Milyen központi funkciókat tölt be (pl. oktatás, egészségügy, közigazgatás)?
7. Milyen kapcsolatot ápol Baja a környező településekkel? Mennyire integrált a térségi együttműködés?
8. Milyen hatással van Baja fejlődésére a határ közelsége, illetve a Duna mint természetföldrajzi adottság?
9. Milyen szerepet játszik a város életében a helyi felsőoktatás (NKE, EJF)? Hogyan befolyásolja a hallgatók jelenléte a város gazdaságát és társadalmát?
10. Mi a véleménye Baja kulturális és közösségi életéről? Hogyan járulnak hozzá a programok, rendezvények a város vonzerejéhez?
11. Hogyan értékeli a város turisztikai adottságait és lehetőségeit? Milyen típusú turizmus (pl. ökoturizmus, víziturizmus, gasztroturizmus) kiemelkedő?
12. Melyek voltak az elmúlt évek legfontosabb városfejlesztési beruházásai Baján? Melyikre a legbüszkébb, és miért?
13. Milyen további fejlesztésekre lenne szükség Baján (infrastruktúra, gazdaság, közösségi terek, oktatás, egészségügy stb.)?
14. Hogyan látja Baja jövőjét? Milyen irányba halad most a város fejlődése? Milyen lehetőségei és kihívásai vannak?

2.sz. melléklet: felhasznált kutatási kérdőív

Általános adatok (opcionális):

1. Kérem válassza ki az Ön foglalkoztatási státuszát.

- Alkalmazott
- Vállalkozó
- Diák
- Nyugdíjas
- Gyes/Gyeden lévő
- Álláskereső/Munkanélküli
- Egyéb

2. Ön Baján él/bajai lakos?

- Igen
- Nem, de a környéken élek
- Nem, de dolgozok/tanulok Baján

3. Neme?

- Férfi
- Nő

4. Melyik korcsoportba tartozik?

- 18 év alatti
- 18-25 éves
- 26-35 éves
- 26-50 éves
- 51-65 éves
- 65 év feletti

5. Mi a legmagasabb iskolai végzettsége?

- Általános iskola
- Szakmunkásképző/szakiskola
- Gimnázium/szakközépiskola (érettségi)
- Technikusi/felnőttképzés
- Felsőfokú végzettség(egyetem/főiskola)
- Nincs végzettsége

6. Mióta él Baján/környékén?

- Kevesebb, mint 1 éve
- 1-5 éve
- 6-10 éve
- 11-20 éve
- Több mint 20 éve
- Születésem óta

I. Életminőség, közszolgáltatások

7. Hogyan értékeli Baja város életminőségét?
(pl. biztonság, környezet, közösség, lakhatás)

- Nagyon elégedetlen
- Inkább elégedetlen
- Semleges
- Inkább elégedett
- Nagyon elégedett

8. Elégedett a következő szolgáltatásokkal? (1 = egyáltalán nem, 5 = teljes mértékben)

- Egészségügyi ellátás
- Oktatás
- Közlekedés
- Úthálózat állapota
- Kulturális programok
- Zöldterületek, parkok
- Közbiztonság

II. Gazdaság, munka, lehetőségek

9. Könnyen lehet munkát találni Baján vagy környékén?

- Egyáltalán nem
- Inkább nem
- Nem tudom
- Inkább igen
- Teljes mértékben

10. Ön szerint mennyire vonzó Baja a fiatalok számára hosszú távon?

- Egyáltalán nem
- Inkább nem
- Nem tudom
- Inkább igen
- Nagyon vonzó

11. Milyen ágazatokban lenne szükség munkahelyek bővítésére?

(Több válasz is lehetséges)

- Turizmus és vendéglátás
- Mezőgazdaság és élelmiszeripar
- Logisztika és szállítás
- Egészségügy és szociális szolgáltatás
- Oktatási szektor
- Közigazgatási és állami szektor
- Gépjárműipar
- Informatika és technológiai szektor
- Kulturális és kreatív iparágak
- Egyéb

III. Fejlesztések, jövőkép

12. Ön szerint milyen területen lenne a legnagyobb szükség fejlesztésre Baján?

(Több válasz is lehetséges)

- Közlekedés, úthálózat
- Lakhatás
- Munkahelyteremtés
- Közbiztonság
- Oktatás
- Egészségügy
- Turizmus
- Környezetvédelem és zöld területek
- Kulturális programok
- Egyéb: _____

13. Ön úgy érzi, hogy bevonják a lakosságot a városi döntésekbe és fejlesztésekbe?

- Igen
- Nem
- Részben

IV. Oktatás, turizmus, közösségi élet

14. Mennyire érzi a helyi felsőoktatás (pl. NKE, EJF) jelenlétét a város életében?

- Egyáltalán nem
- Inkább nem
- Nem tudom
- Inkább igen
- Teljes mértékben

15. Mennyire elégedett a városi programokkal, rendezvényekkel?

- Nagyon elégedetlen
- Inkább elégedetlen
- Semleges
- Inkább elégedett
- Nagyon elégedett

16. Ön szerint Baja turisztikai szempontból kihasználja a lehetőségeit?

- Egyáltalán nem
  - Inkább nem
  - Semleges
  - Inkább igen
  - Teljes mértékben
-

Záró kérdés

17. Mit gondol Baja város jövőjéről?

(Nyílt kérdés – szabadon megfogalmazható vélemény)

18. Mit jelent Önnek Baja városa?

(Nyílt kérdés – szabadon megfogalmazható vélemény)

19. Kérem írja le 3 szóban, mit jut eszébe Baja városáról. (pl.: halászlé, Gemenci erdő, Sugovica, Duna, ...)

(Nyílt kérdés – szabadon megfogalmazható vélemény)

7. Függelék

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve:

Abdaly Ebrahima

A Hallgató Neptun kódja:

2707K5

A dolgozat címe:

Magyar Város Területfejlesztési Jelművel –
Gépek Visszakalkul

A megjelenés éve:

2025.

A konzulens intézetének neve:

Világfejlesztés és Fenntartható Gazdaság

A konzulens tanszékének a neve:

Világ-és Területfejlesztési Tanszék ^{10702T}

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem. Továbbá kijelentem, hogy a dolgozat elkészítése során alkalmazott mesterséges intelligencia-eszközök (pl. szöveggenerálás, nyelvi javítás, fordítás, adatelemzés) használata nem helyettesítette a saját kutatási és alkotói munkámat, azok alkalmazását a források között vagy a módszertani részben feltüntettem, és a szakmai-etikai elvárásoknak megfelelően jártam el.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: Budapest, 2025. év október hó 00. nap

Abdaly Ebrahima
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

NYILATKOZAT

Ádám Éva Anita (név) (hallgató Neptun azonosítója: R707V5) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Gödöllő 2025. év november hó 02. nap

---

belső konzulens

Hallgatók, doktoranduszok nyilatkozata mesterséges intelligencia (MI) alkalmazásáról

1. Általános adatok

Hallgató neve:	Alkony Erika Kovács
Neptun-kódja:	2707V5
Képzési szint (a megfelelőt jelölje X-szel):	☐ BSc/BA ☒ MSc/MA ☐ Doktori (PhD) ☐ Egyéb: .....
Tantárgy neve/kódja*:	Diploma dolgozat
A munka címe:	Magyar nyelvű nyelvhasználati feladatok vizsgálata

* doktori értekezés esetén nem kitöltendő

2. Nyilatkozat az MI használatáról

Alulírott, etikai felelősségem teljes tudatában az alábbi nyilatkozatot teszem:

(Kérjük, válasszon egyet az alábbi lehetőségek közül!)

- A) Nem alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.
(Amennyiben ezt jelölte, a további táblázatok kitöltése nem szükséges.)
- B) Alkalmaztam mesterséges intelligencia rendszert vagy szolgáltatást.

(Kérjük, töltsé ki a vonatkozó táblázatokat!)

3. A mesterséges intelligencia használatának részletezése

I. TÁBLÁZAT: Asszisztensi vagy kisebb mértékű felhasználás (pl. fordítás, nyelvi korrektúra, ötletelés stb.)

(Ezen felhasználások esetében a konkrét promptok és válaszok csatolása nem szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI-eszköz neve és verziója	Érintett rész (ha nem a szöveg egészére vonatkozik)
nyelvi korrektúra	CHATGPT (GPT-5)	k. ÖSSZEFOGLALÁS BEVEZETÉS

II. TÁBLÁZAT: Jelentős tartalmi hozzájárulás (pl. egy teljes ábra vagy egy hosszabb szövegrész generálása)

(Ezekben az esetekben a felhasznált kulcsfontosságú promptok és az MI által adott nyers válaszok dokumentálása és a munka mellékletében való csatolása szükséges.)

A felhasználás célja	Alkalmazott MI- eszköz neve, verziója, elérhetősége	Az érintett fejezet / ábra / táblázat pontos sorszáma	A prompt-naplót tartalmazó melléklet bejegyzésének sorszáma

3/A. Oktató által előírt kiegészítő szabályok (ha vannak)

Amennyiben az adott tantárgy oktatója vagy témavezetője az MI-eszközök használatára vonatkozóan külön szabályokat vagy elvárásokat határozott meg, kérjük, az alábbi mezőben foglalja össze ezeket:

Pl. az MI használatának tilalma bizonyos feladattípusokra; csak konkrét eszköz használata engedélyezett; eltérő hivatkozási elvárások; dokumentációs forma stb.

Oktató vagy témavezető által előírt szabályok:

.....

...

.....

.....

.....

.....

.....

4. Minden hallgatóra vonatkozó nyilatkozat:

Kijelentem, hogy az MI által esetlegesen generált tartalmakat minden esetben kritikailag felülvizsgáltam, szerkesztettem és a munkába illesztettem. A leadott munka minden eleméért, annak eredetiségéért és tudományos helytállóságáért teljes körű felelősséget vállalok. Tudomásul veszem, hogy a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem a benyújtott munkát mesterséges intelligencia detektorral ellenőrizheti, és eljárást kezdeményezhet, amennyiben a nyilatkozatom valótlan vagy hiányos.

Kelt: Budapest....., 2025. November hó 02. nap

Hallgató aláírása

Hallgató aláírása

Konzulens/Témavezető aláírása

Konzulens/Témavezető aláírása